

RIO

**Handelend met kennis van zaken
Een institutioneel onderzoek naar taken en
handelingen van de kamers van koophandel
en fabrieken in Nederland vanaf 1998**

Leidschendam, mei 2002/2005
DOXiS Documentaire Informatiespecialisten
Drs. R. Haans

in opdracht van:
Vereniging van kamers van koophandel in Nederland (VVK), Woerden

Hoofdstuk 1 Inleiding	3
1.1 Een korte geschiedenis van de kamers van koophandel en fabrieken.....	3
1.2 PIVOT en het institutioneel onderzoek.....	4
1.3 Afbakening van het onderzoek.....	5
Hoofdstuk 2 De organisatie van de kamers van koophandel en fabrieken.....	7
2.1 Instelling, gebiedsindeling en samenwerking	7
2.2 Het algemeen en dagelijks bestuur.....	10
2.3 De secretaris en het overige personeel	11
2.4 Financieel beheer	13
2.5 Verantwoording en toezicht	14
Hoofdstuk 3 Wetsuitvoering	16
3.1 Registratie van ondernemingen en rechtspersonen	16
3.2 Vestiging en uitoefening van bedrijven	19
3.3 Overige wetsuitvoering	23
Hoofdstuk 4 Stimulering van de regionale economie	27
4.1 Belangenbehartiging van het regionale bedrijfsleven	27
4.2 Stimulering van de regionale economie	29
4.3 Arbitrage en bemiddeling.....	32
Hoofdstuk 5 Buitenlandse handel en internationale samenwerking.....	35
5.1 Exportdocumenten	35
5.2 Bevordering van de internationale handel.....	39
5.3 Internationale samenwerking	41
Hoofdstuk 6 Voorlichting, informatie en communicatie.....	45
6.1 Voorlichting en advies	45
6.2 Informatie.....	48
6.3 Marketing en communicatie.....	50
Hoofdstuk 7 Crisisbeheersing door de economisch commissarissen	52

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Een korte geschiedenis van de kamers van koophandel en fabrieken

De oorsprong van de kamers van koophandel kan gevonden worden in Frankrijk. Reeds in 1599 werd in Marseille een *Chambre de Commerce* opgericht. In de achttiende eeuw richtten de Franse kamers al een samenwerkingsverband op (*Conseil de Commerce*), dat de Franse regering adviseerde over zaken die de nijverheid en handel betroffen. Onder Franse bezetting werd in 1803 de eerste kamer van koophandel in Rotterdam ingesteld, al waren er daarvoor al instituten die als voorloper van de Kamers van koophandel en fabrieken beschouwd kunnen worden. In Zeeland kende men al vanaf 1720 een *College van Kooplieden* dat was ontstaan uit het gildenwezen. In 1795 werden in Rotterdam en Amsterdam 'Comités van Koophandel en Zeevaart, Fabrieken en Trafieken' opgericht, die de stadsbestuurders adviseerden over zaken die de nijverheid en handel betroffen. Na de Franse overheersing werd het bestaansrecht van vijf 'Kamers van Koophandel en Fabryken' naar Frans model formeel in een koninklijk besluit vastgelegd: Rotterdam, Amsterdam, Dordrecht, Middelburg en Vlissingen. In de loop van de negentiende eeuw nam het aantal kamers sterk toe, hun aanzien echter niet. Ze beperkten zich tot het geven van adviezen. Door het ontbreken van een overkoepelende organisatie beperkten de kamers van koophandel zich hierin vooral tot lokale overheden. Ook voor wat betreft hun financiële positie waren de kamers van koophandel volledig afhankelijk van gemeenten.

De gevolgen van de Eerste Wereldoorlog wezen de overheid op de noodzaak het economisch leven beter te kunnen sturen. Een aantal wetten werd van kracht die de kamers reguleerden en taken toewezen: de Wet op de kamers van koophandel en fabrieken en de Handelsregisterwet, die beiden in 1921 in werking traden. Door de Wet op de kamers van koophandel en fabrieken werd het aantal Kamers beperkt: de plaatselijke Kamer werd een regionale. De instelling van kamers van koophandel werd niet meer afhankelijk gesteld van een gemeentelijk verzoek en de indeling van het rechtsgebied van de verschillende kamers werd door de Kroon vastgesteld. Belangrijker is dat de kamers van koophandel naast de adviserende taak een groot aantal uitvoerende taken kregen. Door middel van de Handelsregisterwet kregen de kamers de bevoegdheid tot registratie van het bedrijfsleven. Doordat er retributies verbonden waren aan deze taken, werden de kamers van koophandel bovendien financieel onafhankelijk van enig ander overheidsbestuur.¹

Geleidelijk groeide het aantal taken en bevoegdheden van de kamers van koophandel. In 1939 trad bijvoorbeeld de *Vestigingswet Bedrijven* in werking, waardoor de kamers bevoegd werden tot het verlenen van vergunningen voor het uitoefenen van een bedrijf. De omvang van wettelijke taken was ondanks de gestage groei wel onderhevig aan verandering. Uit een aantal wetten zijn in het verleden specifieke bevoegdheden verdwenen en een aantal andere wetten die taken aan de kamers van koophandel opdroegen kwam te vervallen. Voorbeelden van 'verdwenen' wetgeving zijn de *Winkelsluitingswet*, de *Wet opruimen en verkopen*, de *Woonruimtetwet* en de *Wet autovervoer goederen*. De positie van de kamers van koophandel heeft na WOII een aantal maal ter discussie gestaan, vooral bij wijzigingen van de Wet op de kamers van koophandel en fabrieken. De discussies, waarbij de SER steeds een belangrijke rol speelde, gingen meestal over organisatorische zaken zoals de wijze van benoeming van leden en het bestuur van de kamers. Over het algemeen kan gezegd worden dat de Kamers een stevige positie hebben ingenomen tussen overheid en bedrijfsleven, waarbij zowel het bedrijfsleven als de overheid gebruik maken van de positie van de kamers van koophandel.

De eerste algemene taakomschrijving van de kamers van koophandel is ondanks vele wetswijzigingen vrijwel hetzelfde gebleven: het bevorderen van economische belangen van handel, industrie, ambacht en dienstverlening in hun gebied. Deze taak kan worden onderverdeeld in een aantal deelgebieden:

- de uitvoering van wetgeving;

¹ Zie ook: Buenk, drs. B.W., *De Kamers van Koophandel in de praktijk* (Deventer 1991) p. 1; Centrale Archief Selectiedienst, *Inventaris van de archieven van de Kamers van koophandel en fabrieken voor 's-Gravenhage (1978-) 1980-1989* (Winschoten 1999) p. 9-10.

- de pleit- en adviesfunctie naar de overheid toe;
- de bemiddeling in geschillen tussen bedrijven;
- de bevordering van de handel met het buitenland;
- de voorlichting en dienstverlening aan het bedrijfsleven;

1.2 PIVOT en het institutioneel onderzoek

Dit rapport beschrijft het handelen van de kamers van koophandel en is verwant aan rapporten zoals deze al vanaf 1991 voor de rijksoverheid zijn geschreven. Vanaf toen is de archiefselectie bij de rijksoverheid in het kader van het Project Invoering Verkorting Overbrengingstermijn (PIVOT) op een nieuwe leest geschoeid. De aanleiding hiervoor was de verkorting van de overbrengingstermijn van overheidsarchieven van 50 naar 20 jaar. Voor de overheidsarchieven werd de omvang van de gegevensbestanden die door de verkorting zou moeten worden overgebracht geschat op 1200 strekkende kilometer. De traditionele selectiemethoden waren voor een operatie van deze omvang niet toereikend: zij zijn te arbeidsintensief en dus te kostbaar waarbij de basis van de gevoerde selectie niet altijd duidelijk wordt geformuleerd. Bij de traditionele selectie worden als criteria gebruikt: de inhoudelijke of informatieve waarde van documenten en de plaats die zij innemen in een geheel van een dossier, een archief of verzameling archieven. Aangezien men bij die manier van selecteren geen model hanteert waarmee men de context van de gegevens in kaart kan brengen, kan men aan de gegevens an sich moeilijk een waarde toekennen. De functie van de gegevens is in dat geval niet te achterhalen. Het gevolg hiervan is een subjectieve selectie omdat iedereen die selecteert een eigen interpretatie aan de gegevens geeft.

PIVOT was en is van mening dat de selectie moet worden uitgevoerd vanuit het gezichtspunt van het overheidsorgaan of de organen die deze documenten in het kader van hun taak en het daaruit voortvloeiende handelen hebben ontvangen of geproduceerd: niet de informatiewaarde van documenten maar de waardebeoordeling van handelingen van overheidsorganisaties staat centraal. Met de gegevensbestanden die naar de Rijksarchiefdienst worden overgebracht moet het handelen van de overheid in relatie tot haar omgeving op hoofdlijnen te reconstrueren zijn. Daarbij wil PIVOT met het resultaat van de selectie op basis van dit doel bronnen voor de kennis van en het inzicht in de Nederlandse samenleving (en cultuur) veiligstellen voor blijvende bewaring.

De methode om dit te bereiken vormt het institutioneel onderzoek. Deze methode is in de afgelopen jaren ontwikkeld aan de hand van praktijkervaringen en nieuwe, theoretische inzichten uit binnen- en buitenland. Via wet- en regelgeving en andere bestuurlijk-organisatorische bronnen wordt nagegaan welke handelingen overheidsorganen verrichten. Op basis van de handelingen kan achterhaald worden welke neerslag er in principe zou moeten zijn. Met andere woorden, de selectie zal niet meer plaatsvinden op basis van het archiefstuk zelf, maar op basis van de handeling. Handelingen worden gewaardeerd in het kader van de context.

Uiteindelijk zal PIVOT de overdracht van het geselecteerde materiaal naar de depots van de Rijksarchiefdienst begeleiden. De rijksorganen zijn zelf verantwoordelijk voor de fysieke selectie en bewerking die de archieven en andere gegevensbestanden moeten ondergaan om ze geschikt te maken voor overdracht. Desgewenst zal PIVOT daarbij een adviserende rol spelen. Richtsnoer voor de bewerking na het institutioneel onderzoek en de institutionele selectie vormen de door de Permanente Commissie Documentaire Informatievoorziening (PCDIN) in september 1991 aanvaarde Normen voor goede en geordende staat (zie hiervoor ook de PIVOT-brochure Om de kwaliteit van het behoud: normen “goede en geordende staat” bij overname door PIVOT/Rijksarchiefdienst van archieven van rijksorganen (Den Haag, 1993).

De uitgangspunten bij dit onderzoek naar het handelen van de kamers van koophandel en fabrieken vormt de Methode van Institutioneel Onderzoek (MIO), neergelegd in de brochure Handelend optreden (PIVOT-brochure, Den Haag 1994). De resultaten van een institutioneel onderzoek worden beschreven in een Rapport Institutioneel Onderzoek (RIO). Een belangrijk begrip in het institutioneel onderzoek vormt de handeling. Een handeling is een complex van activiteiten, gericht op de omgeving, dat een orgaan op grond van attributie of delegatie verricht ter vervulling van een taak en voor het verrichten waarvan dat orgaan verant-

woordelijk is. Aangezien we niet alleen willen beschrijven wat de overheid moet doen maar ook wat zij daadwerkelijk doet, gebruiken we als bron voor het beschrijven van het handelen niet alleen officiële wet- en regelgeving en de daaruit voortvloeiende algemene maatregelen van bestuur, Koninklijke Besluiten, Ministeriële regelingen en beschikkingen zoals instellings-, opheffings- en organisatiebesluiten als onderzoeksbron, maar ook jaarverslagen en jaaroverzichten, staatsalmanakken, memories van toelichting op de rijksbegroting en op bovengenoemde wetten, beleidsnota's, archieven, tijdschriften of andere literatuur. Daarnaast vormen interviews met beleidsmedewerkers en andere deskundigen - in en buiten de overheid- op het beleidsterrein een bron van informatie.

De handelingen in dit rapport zijn als volgt opgebouwd:

(X)

Dit is het volgnummer van de handeling. Dit nummer is uniek voor de handeling en wordt in de selectielijst overgenomen.

Actor:

Hier staat het orgaan dat formeel verantwoordelijk is voor de uitvoering van de handeling. Voor dit rapport zijn dat vrijwel altijd de Kamers van koophandel en fabrieken. Mocht een specifiek deelorgaan verantwoordelijk zijn, dan wordt dat tussen haakjes vermeld achter de eerst-verantwoordelijke actor.

Handeling:

Dit is het geheel aan activiteiten dat een actor verricht ter invulling van een taak of op grond van een bevoegdheid. In de praktijk komt een handeling meestal overeen met een procedure of werkproces.

Periode:

Hier staat het tijdvak vermeld gedurende welke jaren de handeling is verricht. Wanneer er geen eindjaar staat vermeld wordt de handeling op het moment van het verschijnen van het onderzoek nog steeds uitgevoerd.

Grondslag:

Dit is de wettelijke basis op grond waarvan de actor de handeling verricht. Het is echter mogelijk dat handelingen worden verricht zonder een expliciete wettelijke grondslag. Dan wordt de term 'Bron' gebruikt.

Product:

Hier staat het product vermeld waarin de handeling resulteert of zou kunnen resulteren. Dit product wordt meestal op juridisch-bestuurlijk niveau gegeven, zoals een besluit of een reglement. In enkele gevallen wordt een expliciet voorbeeld gegeven.

Opmerking:

Aanvullende informatie, bedoeld om de strekking van de handeling toe te lichten.

De resultaten van het institutioneel onderzoek, neergelegd in het Rapport Institutioneel Onderzoek (RIO), vormen de basis van de selectielijst, in PIVOT-terminen het 'Basis Selectie Document' (BSD). Het BSD is een lijst van handelingen die elk voorzien zijn van de waardering 'Bewaren' of 'Vernietigen'. Als de neerslag van een handeling aangewezen wordt ter bewaring moet deze neerslag, ongeacht de vorm waaruit zij bestaat, voor eeuwig bewaard worden. Als de neerslag van een handeling wordt aangewezen ter vernietiging kan deze neerslag ongeacht de vorm na verloop van de in het BSD vastgestelde termijn worden vernietigd. De vernietigingstermijn is een minimumeis: stukken mogen niet eerder dan na het verstrijken van die termijn worden vernietigd door de voor het beheer verantwoordelijke dienst of organisatie.

1.3 Afbakening van het onderzoek

Bij institutionele onderzoeken staat meestal een bepaald beleidsterrein centraal. Onderzocht wordt welke handelingen verricht worden op een bepaald beleidsterrein en door welke actoren ze verricht worden. Omdat de kamers van koophandel en fabrieken in het verleden nooit zijn meegenomen in dergelijke onderzoeken

ken, beslaat dit institutionele onderzoek vrijwel alleen de handelingen van de kamers van koophandel in Nederland. In dit rapport komen hierdoor een aantal beleidsterreinen aan bod, die wat de Rijksoverheid betreft inmiddels vrij goed ontsloten zijn door middel van institutionele onderzoeken. In de onderstaande lijst is te zien om welke onderzoeken het gaat en welk departement de formele zorgdrager is. Voor bijvoorbeeld het voordragen van de Wet op de kamers van koophandel 1997 is dit het ministerie van Economische Zaken. De handelingen hieromtrent zijn te vinden in het RIO Ruimtelijk Economisch Beleid.

Onderwerp institutioneel onderzoek	Zorgdrager	Status	RIO nr.
Buitenlandse handel	EZ	Nog niet vastgesteld	onbekend
Consumentenbescherming	EZ	Nog niet vastgesteld	91
Invoerrechten en accijnzen 1962-1995	FIN	vastgesteld	38
Kansspelen	JUS	Nog niet vastgesteld	?
Ruimtelijk economisch beleid	EZ	Nog niet vastgesteld	?
Rechtspersonen	JUS	Nog niet vastgesteld	95
Sociaal Economische Raad	SER	Vastgesteld	58
Stimulering midden- en kleinbedrijf	FIN	Nog niet vastgesteld	?

Er is gekozen om de kamers van koophandel en fabrieken zoveel mogelijk als gezamenlijke actor te nemen. Handelingenblokken zouden simpelweg niet bruikbaar zijn met 21 afzonderlijke kamers van koophandel als actor. Daarnaast is er ook voor gekozen om samenwerkingsverbanden, commissies en werkgroepen niet als afzonderlijke actor op te nemen. De reden hiervoor is hetzelfde: het zou geen praktische situatie opleveren en daarnaast hebben bijvoorbeeld commissies niet dezelfde status als commissies die rechtstreeks onder een minister vallen. Bij de toewijzing van handelingen kan hierdoor ook voor commissies, werkgroepen en samenwerkingsverbanden tussen kamers van koophandel (zoals de Vereniging van kamers van koophandel) gebruik worden gemaakt van handelingen waar als actor 'Kamers van koophandel en fabrieken' vermeld staat.

In dit rapport is getracht alle taken en handelingen van de kamers van koophandel vanaf 1998 te vermelden. Belangrijk is echter te weten dat hiermee en met het Basis Selectie Document niet alle onderwerpen die binnen de Kamers spelen gedekt worden. Voor wat betreft een aantal onderwerpen is namelijk al een Basis Selectie Document vastgesteld; de handelingen en bijbehorende bewaartermijnen kunnen overgenomen worden. Het gaat hier bijvoorbeeld om BSD's op het gebied van personeelsbeleid, zoals arbeidsomstandigheden (RIO/BSD nr. 76), arbeidsverhoudingen (RIO/BSD nr. 72), arbeidsvoorwaarden (RIO/BSD nr. 73), formatiebeleid (nog in concept) en personeelsinformatievoorziening en -administratie.

In artikel 48 van de Archiefwet 1995 (Stb. 1995, 276) staat de bepaling dat lijsten van voor vernietiging in aanmerking komende archiefbescheiden, zoals deze ingevolge artikel 3 van het Archiefbesluit (Stb. 1968, 200) zijn vastgesteld, gehandhaafd blijven totdat zij zijn vervangen door op grond van artikel 5 van de Archiefwet vastgestelde selectielijsten. De formulering van dit artikel lijkt er op te duiden dat de vernietigingslijsten vervangen moeten worden. Er staat echter geen tijdsbepaling in, wat in feite betekent dat er geen verplichting tot vervanging is. Uit de Memorie van Toelichting blijkt bovendien dat de sinds 1980 voor de Rijksadministratie vastgestelde lijsten van te vernietigen archiefbescheiden voldoen aan de eisen die een verplichte vernietiging met zich mee brengt.² Daar de bestaande vernietigingslijst voor de kamers van koophandel verouderd was hoefde deze vernietigingslijst dus niet geheel vervangen te worden, maar wel opgevolgd worden door een selectielijst. De opvolger van de vernietigingslijst is een nieuw selectie-instrument en moet daardoor wel aan de bepalingen van artikel 5 van het Archiefbesluit voldoen. Gezocht moest worden naar een overgangsmoment tussen de oude vernietigingslijst en de nieuwe selectielijst. Het jaar 1998 is gekozen vanwege de inwerkingtreding van de Handelsregisterwet 1996 (Stb. 1996, 181) eind 1997 en de inwerkingtreding van de Wet op de kamers van koophandel en fabrieken (Stb. 1997, 783) op 1 januari 1998. Het Basis Selectie Document (de nieuwe selectielijst) geldt dus voor het archiefbescheiden van de kamers van koophandel en fabrieken vanaf 1 januari 1998.

² Kamerstukken II 1992-1993, 22 866, nr. 3, p. 37 (het gaat om de toelichting bij artikel 49 van het wetsvoorstel).

Hoofdstuk 2 De organisatie van de kamers van koophandel en fabrieken

Aan de basis van de vele structuurveranderingen en aanpassing van gebiedsindeling van de kamers van koophandel stonden meestal wijzigingen en vernieuwingen van de 'Wet houdende regels omtrent de kamers van koophandel en fabrieken', ofwel de Wet op de kamers van koophandel en fabrieken. De eerste wet (Stb. 1920, 152) trad in 1921 in werking. Bij deze wet werd het aantal kamers verkleind van 98 naar 36 en de kamers van koophandel gingen functioneren als regionale bestuursorganen. De leden van de kamers werden gekozen door de ondernemingen die waren ingeschreven in het door de kamers van koophandel beheerde handelsregister. Het was daarmee een ondernemersorganisatie, zij het naar publiek recht. De kamers van koophandel bestonden in deze periode uit twee afdelingen, een voor het kleinbedrijf en een voor het grootbedrijf. Deze indeling werd later door de Duitse bezetters afgeschaft.

Een grotere wijziging die tijdens de Tweede Wereldoorlog werd doorgevoerd, was de invoering van provinciale kamers van koophandel. In de praktijk kwam het er op neer dat per provincie één kamer als Hoofdkamer werd aangewezen en de overige kamers als nevenvestigingen. Deze structuur bleef na de oorlog nog enkele jaren gehandhaafd. Bij de Wet op de kamers van koophandel en fabrieken van 1950 (Stb. 1950, K 367) werd de structuur van provinciale hoofd- en nevenvestigingen teruggedraaid, maar provinciegrenzen bleven bepalend voor de districtsindeling van de kamers van koophandel. Als motivatie gold dat ook de provinciale besturen zich door de opstelling van streek- en structuurplannen meer en meer met het economisch beleid gingen bezighouden. Binnen de provinciale kaders mochten de kamers gezamenlijk optreden. De evenredige vertegenwoordiging in het kiesstelsel voor de kamers van koophandel werd vervangen door een coöptatieregeling: de zittende leden kozen nieuwe leden. Belangrijk hier is dat met de wet van 1950 de binding tussen het kiezen van de leden en het ingeschreven staan in het handelsregister verviel, waardoor ook vertegenwoordigers van werkgevers- en werknemersorganisaties lid van de kamers konden worden.

Na een evaluatie van de bestaande wet kwam in 1963 een nieuwe Wet op de kamers van koophandel en fabrieken tot stand (Stb. 1963, 286). In grote lijnen bleef de bestaande structuur gehandhaafd, maar vooral de samenstelling van de Kamers werd aangepast. Om de positie van de kamers van koophandel als vertegenwoordiger van het regionale bedrijfsleven sterker te maken, verschoof het benoemingsrecht van de leden van de kamers naar het regionale bedrijfsleven en de werkgevers- en werknemersorganisaties. In de loop der jaren na deze wet ontstond een nadere precisering van de taken, de rechten en de plichten van de kamers van koophandel, echter zonder dat dit tot wezenlijke veranderingen van de organisatie leidde. De laatste grote verandering was de invoering van een nieuwe Wet op de kamers van koophandel en fabrieken in 1997 (Stb. 1997, 783). In de volgende paragrafen wordt de situatie vanaf 1998 weergegeven.

2.1 *Instelling, gebiedsindeling en samenwerking*

De minister van Economische Zaken is hoofdverantwoordelijke op het terrein van economisch beleid en is dan ook verantwoordelijk voor de instelling of opheffing van de kamers van koophandel. Ook de vaststelling van de bestuursgrootte en de gebiedsindeling is een verantwoordelijkheid van de minister van Economische Zaken. Het bovenstaande gebeurt meestal in één keer en wel bij koninklijk besluit. De formele instelling wordt dus verricht door het staatshoofd. Wel worden de kamers van koophandel om advies gevraagd.

Bij het laatst vastgestelde koninklijk besluit in 1997 (Stb. 1997, 785) is de gebiedsindeling aangepast aan de 'noden van de tijd'. De gedachtenvorming hierover begon al begin jaren negentig. De gebieden van veel Kamers, zoals die waren vastgesteld op grond van de wet van 1963, leken door de schaalvergrotingstendenzen op economisch en bestuurlijk terrein te klein om effectief de belangen van het regionale bedrijfsleven te bevorderen. De kamers van koophandel werden via de VVK door de minister van Economische Zaken hierover om advies gevraagd en deze stemde met haar rapport 'De Nederlandse Kamers van Koophandel en Fabrieken in de toekomst' in met de vergroting van de gebieden van de Kamers. De verschillende kamers van koophandel werden daarna gevraagd een voorstel te doen omtrent aanpassing van de gebiedsindeling, maar

daar slaagden niet alle kamers in. Uiteindelijk is op 20 maart 1996 de Commissie gebiedsindeling kamers van koophandel en fabrieken ingesteld om een advies te geven over de gevallen waarin geen overeenstemming kon worden bereikt. Naar aanleiding van het rapport van de commissie werd eind 1996 alsnog de kamers om een definitief advies gevraagd. Uiteindelijk kon de VVK begin 1997 een eindvoorstel, waarin de kamers van koophandel zich gezamenlijk konden vinden, aanbieden aan de vaste commissie voor Economische Zaken.

Op het gebied van samenwerking tussen de kamers van koophandel is er weinig geregeld. Van belang is eigenlijk alleen artikel 4 van de Wet op de kamers van koophandel en fabrieken van 1997, waar vermeld staat dat de bepalingen van die wet ook van toepassing zijn op instellingen die door de Kamers met de uitvoering van een deel van hun taken zijn belast. De kamers werken vooral op gebied van advisering op provinciaal niveau samen, vanwege de toenemende rol van provinciale overheden bij de uitvoering van nationaal beleid in de regio. De instelling van een (provinciaal) samenwerkingsorgaan behoeft goedkeuring van de minister van Economische Zaken. Het instellen van provinciale samenwerkingsorganen was overigens in de periode van 1987 tot 1997 een wettelijke verplichting. Voor deze periode bestonden er al dergelijke samenwerkingsverbanden en na 1997 zijn een aantal blijven bestaan. Voorbeelden van provinciale samenwerking zijn in Noord-Holland en Brabant te vinden.³

De landelijke samenwerking is een ander verhaal. Al vanaf de jaren twintig bestaat de Vereniging van Kamers van koophandel en fabrieken in Nederland (VVK) als overlegorgaan tussen de kamers van koophandel. In 1979 vond er een reorganisatie plaats, waarbij de VVK een dienstverlenende organisatie werd voor de kamers van koophandel, vooral op het gebied van automatisering. Ook stelt de VVK bijvoorbeeld modelformulieren vast voor de aanvraag voor inschrijving in het handelsregister. In het algemeen heeft de VVK zichzelf tot doel gesteld om uniformiteit te krijgen in werkmethoden en beleid van de verschillende Kamers van koophandel en fabrieken en om samenwerking tussen de Kamers te stimuleren.⁴ De VVK kreeg een aantal coördinerende taken, wat in de praktijk betekent dat de VVK ervoor zorgt dat de kamers van koophandel voor bepaalde onderwerpen die een landelijke bestudering en overleg behoeven een landelijke commissie of werkgroep oprichten. Ook als de VVK om advies wordt gevraagd zorgt ze voor een dergelijke commissie, bestaande uit deskundigen van de verschillende kamers van koophandel en fabrieken. Belangrijk is dat vrijwel alle handelingen die door de VVK uitgevoerd worden gedelegeerd zijn, wat betekent dat de kamers verantwoordelijkheid houden voor de uitvoering van de taken. Eén uitzondering is het vaststellen van (aanvraag-)formulieren voor inschrijving in het handelsregister. Om ervoor zorg te dragen dat de rechtszekerheid van het handelsregister gewaarborgd bleef, is deze handeling formeel gemandateerd.

Hieruit blijkt de speciale positie van de VVK als 'onderkoepelende' organisatie. Het is natuurlijk de aard van een vereniging dat zij qua rechtspersoon niets meer is dan de leden van de vereniging; zo ook de Vereniging van Kamers van koophandel. Voor de efficiëntie en uniformiteit van de Kamers van koophandel is dit echter nadelig, omdat de VVK haar leden niets op kan leggen. Begin jaren negentig kwamen dan ook vragen op om de samenwerking tussen de Kamers minder vrijblijvend te maken door een systeem van bindende besluitvorming. Dit systeem betekent dat een meerderheid van kamers besluiten op kan leggen aan een minderheid. De bindende besluitvorming is vastgelegd in de statuten van de VVK en heeft daarmee een privaatrechtelijke status gekregen. De minister van Economische Zaken vond dat er onvoldoende reden was om dit in de Wet op de kamers van koophandel en fabrieken op te nemen.⁵

³ Zie bijv.: Samenwerkende Kamers van koophandel Noord-Holland, Jaarverslag 1997 (Amsterdam 1998).

⁴ Vereniging van Kamers van koophandel en fabrieken in Nederland, 'Meerjarenbeleidsplan 1997- 2000' (Woerden 1996) p. 5.

⁵ Kamerstukken II 1996-1997, 25 029, nr. 3, p. 10.

Handelingen

(1.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het adviseren van de minister van Economische Zaken met betrekking tot vaststelling of wijziging van de Wet op de kamers van koophandel en fabrieken en overige wet- en regelgeving inzake instelling, opheffing, bestuursgrootte en gebiedsindeling van de Kamers van koophandel en fabrieken.
Periode 1998-
Grondslag Wet op de kamers van koophandel en fabrieken 1997 (Stb. 1997, 783) art. 2, lid 4.
Product Advies (rapporten, brieven)

(2.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het oprichten of opheffen van instellingen, organen en samenwerkingsverbanden ter uitvoering van door de Kamers van koophandel en fabrieken gedelegeerde taken.
Periode 1998-
Grondslag Wet op de kamers van koophandel en fabrieken 1997 (Stb. 1997, 783) art. 4.
Product Instellingsbesluit
Opmerking Het gaat hier om zowel provinciale als landelijke instellingen of samenwerkingsverbanden.

(3.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het vaststellen, wijzigen of opheffen van taken en bevoegdheden van door de Kamers van koophandel opgerichte instellingen, organen of samenwerkingsverbanden.
Periode 1998-
Grondslag (o.a.) Statuten van de vereniging van kamers van koophandel (Stcrt. 1966, 234).
Product Besluit

(4.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het instellen of opheffen van commissies of kamerkringen.
Periode 1998-
Grondslag Bestuursreglement KvK Centraal Gelderland (1998) art. 2 onder c, d.
Bestuursreglement KvK Haaglanden (1998) art. 19, 20, 21.
Bestuursreglement KvK Rotterdam (1998) art. 3 onder d.
Product Besluit
Opmerking Hieronder valt ook het benoemen van de voorzitter en leden van commissies

2.2 *Het algemeen en dagelijks bestuur*

Het bestuur van de kamers van koophandel bestaat uit een algemeen bestuur, een dagelijks bestuur en de voorzitter. Het algemeen bestuur is het beleidsbepalende orgaan van de Kamer en mede daardoor het belangrijkste van de drie genoemde organen. Dit komt tot uiting in art. 16 van de Wet op de kamers van koophandel en fabrieken 1997, waarin de zorg voor de uitvoering van taken van de kamer aan het algemeen bestuur is opgedragen. Het algemeen bestuur bestaat voor tweederde deel uit vertegenwoordigers van ondernemers en voor eenderde uit vertegenwoordigers van werknemers. Het aantal leden van het algemeen bestuur bedraagt ten minste 30 en ten hoogste 48, afhankelijk van de grootte van de kamers van koophandel.

Het algemeen bestuur heeft de bevoegdheid om een voorzitter te kiezen, uit de functie te ontheffen of te ontslaan. Hetzelfde geldt voor de plaatsvervangende voorzitter en voor de overige leden van het dagelijks bestuur. Een bestuursreglement wordt vastgesteld door het algemeen bestuur, waarin regels zijn opgenomen voor de werkwijze van het algemeen en het dagelijks bestuur. Verder kan het algemeen bestuur regels opstellen met betrekking tot het personeel, vergoedingen aan het algemeen en dagelijks bestuur en bevoegdheden van de (algemeen) secretaris. Het dagelijks bestuur is belast met de voorbereiding en uitvoering van door het algemeen bestuur genomen besluiten. Verder draagt het dagelijks bestuur voorzitters van vaste commissies van de kamers van koophandel voor. De commissies worden ingesteld door het algemeen bestuur en dit orgaan benoemt ook de voorzitters van de vaste commissies. De voorzitter van kamer heeft een leidinggevende functie en vertegenwoordigt de kamer van koophandel naar buiten toe.⁶

De leden van (het algemeen bestuur van) de kamers van koophandel worden benoemd door organisaties van ondernemers en van werknemers, die daartoe voor iedere kamer en voor iedere zittingsperiode afzonderlijk door de Sociaal-Economische Raad (SER) zijn aangewezen. Er is vrij veel contact tussen de verkozen organisaties en kamers van koophandel. In de praktijk zullen bijvoorbeeld de kamers signaleren wanneer er bestuursplaatsen vrij komen en dit melden bij de organisaties die leden voor het algemeen bestuur mogen kiezen. De SER speelt nog een andere rol bij de samenstelling van de kamers; ze wijst de takken van handel, industrie, ambacht en dienstverlening aan waarvoor de leden zitting hebben in de kamer, alsmede het aantal leden dat voor elk van de takken in de kamer van koophandel zitting heeft. De SER moet overigens wel steeds de kamers van koophandel om advies vragen. Handelingen van de SER met betrekking tot de samenstelling van de kamers zijn te vinden in het institutionele onderzoek over de SER.⁷

Handelingen

(5.)

Actor	Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling	Het vaststellen of wijzigen van regels omtrent de werkwijze van het dagelijks bestuur van de Kamers van koophandel en fabrieken..
Periode	1998-
Grondslag	Wet op de kamers van koophandel en fabrieken 1997 (Stb. 1997, 783) art. 17, 20
Product	Bestuursreglement

⁶ Bestuursreglement van Kamer van koophandel en fabrieken voor Haaglanden (1998); Bevoegdhedenstatuut van de Kamer van koophandel en fabrieken voor Haaglanden (15 december 1998).

⁷ Schreuder, E.A.T.M., De Sociaal-Economische Raad. Een institutioneel onderzoek naar de taken en handelingen van de SER, 1950-1997 (Den Haag 1998) p. 50.

- (6.)
- Actor Kamers van koophandel en fabrieken / algemeen bestuur
- Handeling Het benoemen, uit de functie ontheffen of ontslaan van voorzitters en plaatsvervangende voorzitters van het algemeen en dagelijks bestuur.
- Periode 1998-
- Grondslag Wet op de kamers van koophandel en fabrieken 1997 (Stb. 1997, 783) art. 1 en 2.
- Product Besluit
- (7.)
- Actor Kamers van koophandel en fabrieken / algemeen bestuur
- Handeling Het vaststellen van de benoeming of ontheffing uit de functie van leden van het algemeen bestuur en van het dagelijks bestuur.
- Periode 1998-
- Grondslag Wet op de kamers van koophandel en fabrieken 1997 (Stb. 1997, 783) art. 12, lid 2 en 4.
- Product Besluit
- (8.)
- Actor Kamers van koophandel en fabrieken
- Handeling Het adviseren van de SER met betrekking tot de vaststelling van de takken van handel, industrie, ambacht en dienstverlening die leden van de Kamers van koophandel en fabrieken mogen leveren en het aantal leden dat voor elk van de takken in de kamer zitting heeft.
- Periode 1998-
- Grondslag Wet op de kamers van koophandel en fabrieken 1997 (Stb. 1997, 783) art. 10, lid 2.
- Product Advies (rapporten, brieven)
- (9.)
- Actor Kamers van koophandel en fabrieken
- Handeling Het adviseren van de SER met betrekking tot de aanwijzing van organisaties van ondernemers en werknemers die leden van de Kamers van koophandel en fabrieken mogen leveren.
- Periode 1998-
- Grondslag Wet op de kamers van koophandel en fabrieken 1997 (Stb. 1997, 783) art. 11, lid 4.
- Product Advies (rapporten, brieven)
- (10.)
- Actor Kamers van koophandel en fabrieken / algemeen bestuur
- Handeling Het vaststellen van regels ten aanzien van vergoeding aan de voorzitter van de Kamers van koophandel en fabrieken en aan leden van het algemeen en dagelijks bestuur voor het bijwonen van vergaderingen.
- Periode 1998-
- Grondslag Wet op de kamers van koophandel en fabrieken 1997 (Stb. 1997, 783) art. 13, lid 2 en 3.
- Product Besluit

2.3 De secretaris en het overige personeel

Aan de positie van het personeel zijn in de Wet op de kamers van koophandel en fabrieken 1997 twee artikelen gewijd, namelijk artikel 14 en 15. In deze wet wordt de uitvoerende organisatie van de Kamers van koophandel en fabrieken het secretariaat genoemd. De algemeen secretaris staat aan het hoofd van deze organisatie en wordt door het algemeen bestuur benoemd en ontslagen. De algemeen secretaris wordt binnen de kamers van koophandel ook algemeen directeur genoemd. Bij de meeste kamers zijn meerdere secretarissen of directeuren aangesteld als hoofd van een afdeling of sector (bijvoorbeeld de sector wetsuitvoering). Een van de secretarissen is dan aangewezen als algemeen secretaris. De bevoegdheden van de secretaris zijn in de wet amper vastgelegd; vermeld staat alleen dat de secretaris het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur en de voorzitter bij de uitoefening van hun taak terzijde staat. Verdere bevoegdheden kunnen door de

kamers van koophandel zelf vastgesteld worden. De algemeen secretarissen of algemeen directeuren van twaalf kamers van koophandel (één per provincie) zijn benoemd als 'economisch commissaris', wat betekent dat zij ten tijde van nood speciale bevoegdheden krijgen. Formeel staat deze functie los van de kamers van koophandel, maar omdat eventuele archiefvorming bij de kamers zal ontstaan is dit onderwerp toch (verder) in dit rapport meegenomen.

De positie van het personeel van de kamers is in de Wet op de kamers van koophandel en fabrieken 1997 niet specifiek geregeld. De werknemers van de kamers van koophandel zijn voornamelijk Rijksambtenaren en daardoor is hun positie in algemene wetten geregeld. Wel hebben de kamers de bevoegdheid bepaalde zaken met betrekking tot het personeel nader te regelen in een personeelsreglement, ook wel rechtspositiereglement genoemd. Hierin is bijvoorbeeld de rechtspositie van het deel van het personeel geregeld dat niet ambtenaar is, de zogenaamde 'arbeidscontractanten'. Gemiddeld maakt deze groep 20% uit van de personeelsomvang van de kamers. In het rechtspositiereglement is bijvoorbeeld geregeld dat de arbeidscontractanten na 2 jaar diensttijd de mogelijkheid hebben om ambtenaar te worden. Zoals al in het eerste hoofdstuk is besproken komen handelingen die betrekking hebben op het personeel alleen in dit rapport voor als ze voortvloeien uit aan de kamers van koophandel gestelde taken en bevoegdheden. Verwijzingen naar andere handelingen en de bijbehorende bewaartermijnen zijn ook in het eerste hoofdstuk te vinden.

Handelingen

(11.)

Actor	Kamers van koophandel en fabrieken / algemeen bestuur
Handeling	Het benoemen of ontslaan van secretarissen van de Kamers van koophandel en fabrieken.
Periode	1998-
Grondslag	Wet op de kamers van koophandel en fabrieken 1997 (Stb. 1997, 783) art. 14, lid 1
Product	Besluit

(12.)

Actor	Kamers van koophandel en fabrieken / algemeen bestuur
Handeling	Het vaststellen of wijzigen van regels betreffende vervanging, taken en bevoegdheden van de secretarissen van de Kamers van koophandel en fabrieken.
Periode	1998-
Grondslag	Wet op de kamers van koophandel en fabrieken 1997 (Stb. 1997, 783) art. 14, lid 3
Product	Instructie, reglement

(13.)

Actor	Kamers van koophandel en fabrieken / algemeen bestuur
Handeling	Het vaststellen of wijzigen van regels met betrekking tot het personeel van de Kamers van koophandel en fabrieken.
Periode	1998-
Grondslag	Wet op de kamers van koophandel en fabrieken 1997 (Stb. 1997, 783) art. 15
Product	Personeelsreglement (rechtspositiereglement)
Opmerking	Het gaat hier bijvoorbeeld om regels met betrekking tot de rechten en verplichtingen, bezoldiging, benoeming, schorsing en ontslag van het personeel.

2.4 Financieel beheer

Ondanks hun positie als zelfstandige bestuursorganen met wettelijk vastgelegde taken worden de kamers van koophandel niet door de Rijksoverheid betaald. De kamers worden vrijwel geheel door het bedrijfsleven gefinancierd. Met de inschrijving in het handelsregister zijn ondernemingen en rechtspersonen verplicht een jaarlijkse financiële bijdrage te leveren. Met de komst van de nieuwe Wet op de kamers van koophandel en fabrieken 1997 zijn er een aantal veranderingen gekomen ten opzichte van het algemene heffingenstelsel. Het heffingenstelsel is meer gedifferentieerd: de toerekening van kosten en inkomsten wordt gedaan naar drie taken: wetsuitvoering, voorlichting en regiostimulering. Voor de eerste van de drie bovengenoemde heffingen is de rechtsvorm en grootte van de onderneming bepalend, omdat de kosten van wetsuitvoering vooral volgen uit het onderhouden van het handelsregister. Voor wat betreft de heffing voor handels- en bedrijfsvoorlichting wordt geen onderscheid meer gemaakt tussen ondernemingen. Bij de derde heffing wordt gekeken naar de economische betekenis van een onderneming, omdat er verband bestaat tussen het economisch belang van een onderneming en het belang dat een onderneming heeft bij belangenbehartiging van het regionale bedrijfsleven. Daarnaast wordt in het nieuwe systeem meer uitgegaan van het profijtbeginsel, wat betekent dat de kosten van producten en diensten zoveel mogelijk worden doorberekend aan de individuele gebruiker.⁸

De verantwoordelijkheid om de hoogte van de heffingen te bepalen ligt primair bij de kamers van koophandel zelf. De minister van Economische Zaken (formeel: de Kroon) stelt alleen een indeling van ondernemingen vast naar grootte en rechtsvorm, wat vooral betekenis heeft voor heffing voor wetsuitvoering. Een aantal vergoedingen wordt echter niet door de kamers zelf vastgesteld, zoals retributies voor beëdiging van makeelaars en de inschrijving in het handelsregister. Deze staan in wet- en regelgeving vermeld. De differentiatie in heffingen heeft binnen de kamers van koophandel gevolgen gehad voor het financieel beheer, waar meer aandacht aan gegeven moest worden. Ook had de manier waarop de heffingen en retributies in de Wet op de kamers vermeld stonden consequenties voor de (financieel-administratieve) organisatiestructuur. Doordat de in artikel 28 vermelde taken voor wat betreft de retributies in één adem genoemd worden met taken op het gebied van voorlichting, is bijvoorbeeld het afgeven van certificaten van oorsprong bij veel kamers van koophandel onder voorlichting komen te vallen.⁹

Handelingen

(14.)

Actor	Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling	Het vaststellen of wijzigen van heffingen of bijdragen voor de inschrijving in het handelsregister
Periode	1998-
Grondslag	Wet op de kamers van koophandel en fabrieken 1997 (Stb. 1997, 783) art. 32 lid 4, 33 lid 1.
Product	Besluit
Opmerking	Deze heffing dekt ook de uitvoering van taken die vermeld staan in andere wetgeving dan de Wet op de kamers van koophandel en fabrieken 1997.

(15.)

Actor	Kamers van koophandel en fabrieken / algemeen bestuur
Handeling	Het vaststellen of wijzigen van heffingen en retributies voor de uitvoering van taken op het gebied van beleidsadvisering en regionale stimulering.
Periode	1998-
Grondslag	Wet op de kamers van koophandel en fabrieken 1997 (Stb. 1997, 783) art. 36, 37 lid 2.
Product	Besluit

⁸ Kamerstukken II 1996-1997, 25 029, nr. 3, p. 8-9.

⁹ Het afgeven van certificaten van oorsprong staat wel vermeld in artikel 28 van de Wet op de kamers van koophandel, maar vindt eigenlijk haar grondslag aan het Besluit afgifte oorsprongsverklaringen 1976 (Stb. 1976, 234).

- (16.)
 Actor Kamers van koophandel en fabrieken
 Handeling Het vaststellen of wijzigen van heffingen en retributies voor de uitvoering van de loketfunctie, het geven van voorlichting en overige wettelijke taken.
 Periode 1998-
 Grondslag Wet op de kamers van koophandel en fabrieken 1997 (Stb. 1997, 783) art. 34, 35 lid 1.
 Product Besluit
 Opmerking Het gaat hier naast het geven van voorlichting om het afgeven van certificaten van oorsprong, het legaliseren van handtekeningen en het handelsnaamonderzoek.
- (17.)
 Actor Kamers van koophandel en fabrieken
 Handeling Het vaststellen of wijzigen van heffingen of bijdragen voor de uitvoering van niet in de wet vastgelegde taken.
 Periode 1998-
 Grondslag Wet op de kamers van koophandel en fabrieken 1997 (Stb. 1997, 783) art. 34, 35 lid 1.
 Product Besluit
 Opmerking Het gaat hier met name om taken op het gebied van voorlichting.
- (18.)
 Actor Kamers van koophandel en fabrieken
 Handeling Het verrekenen van heffingen of bijdragen tussen hoofdvestigingskamers en nevenvestigingskamers.
 Periode 1998-
 Grondslag Wet op de kamers van koophandel en fabrieken 1997 (Stb. 1997, 783) art. 32, lid 3
 Product Besluit
- (19.)
 Actor Kamers van koophandel en fabrieken
 Handeling Het invorderen van verschuldigde vergoedingen, heffingen of retributies.
 Periode 1998-
 Grondslag Wet op de kamers van koophandel en fabrieken 1997 (Stb. 1997, 783) art. 41
 Product Dwangbevel

2.5 Verantwoording en toezicht

Onder de Wet op de kamers van koophandel van 1963 was het toezicht op de kamers van koophandel vrij strikt geregeld. Nadat in 1993 het kabinet het voornemen uitsprak om het algemeen bestuur het beleidsbepalende orgaan van de kamers van koophandel te laten zijn, werd met de nieuwe wet meer beleidsvrijheid gegeven aan het algemeen bestuur en de kamers van koophandel in het algemeen. Vanaf 1998 heeft de minister van Economische Zaken vooral een repressief toezicht, maar minder verstrekkend dan daarvoor. Zo hoeven de begrotingen en jaarrekening niet langer goedgekeurd te worden door de minister. Wel moeten besluiten met betrekking tot heffingen en vergoedingen ter goedkeuring voorgelegd worden. Ook heeft de minister de bevoegdheid om beslissingen van de kamers te schorsen of te vernietigen. Ter verantwoording aan de minister van Economische Zaken zijn de kamers van koophandel verplicht begrotingen, jaarrekeningen, activiteitenplannen en jaarverslagen vast te stellen, die vervolgens ter kennisname opgestuurd worden aan de minister van Economische Zaken. Hoewel deze niet goedgekeurd hoeven te worden, heeft de minister altijd de mogelijkheid de beslissing tot de vaststelling ervan te schorsen of te vernietigen.¹⁰

Handelingen

- (20.)

¹⁰ Kamerstukken II 1996-1997, 25 029, nr. 3, p. 10-11.

Actor Kamers van koophandel en fabrieken / algemeen bestuur
Handeling Het vaststellen of wijzigen van begrotingen, jaarrekeningen of vermogensoverzichten en de daarbij horende toelichtingen.
Periode 1998-
Grondslag Wet op de kamers van koophandel en fabrieken 1997 (Stb. 1997, 783) art. 45, 47
Product Besluit (begrotingen, jaarrekeningen, vermogensoverzichten)

(21.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken / algemeen bestuur
Handeling Het vaststellen of wijzigen van activiteitenplannen.
Periode 1998-
Grondslag Wet op de kamers van koophandel en fabrieken 1997 (Stb. 1997, 783) art. 51, lid 3
Product Activiteitenplannen

(22.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken / algemeen bestuur
Handeling Het vaststellen of wijzigen van jaarverslagen.
Periode 1998-
Grondslag Wet op de kamers van koophandel en fabrieken 1997 (Stb. 1997, 783) art. 52
Product Jaarverslagen

Hoofdstuk 3 Wetsuitvoering

De basis van de uitvoerende taken van de kamers van koophandel is in de loop der tijd vastgelegd in een aantal wetten. De eerste wet die de kamers van koophandel een uitvoeringstaak opdroeg was de Handelsregisterwet, waarna de kamers taken kregen bij de uitvoering van de wetgeving met betrekking tot de vestiging van bedrijven. Deze twee groepen zijn ook nu nog de belangrijkste takken van wetsuitvoering door de kamers van koophandel. Enige overblijfsels van de uitvoering van wetten worden in de laatste paragraaf behandeld. Ondanks de suggestie die de titel van dit hoofdstuk wekt, is dit niet het enige hoofdstuk waar uitvoering van wetten wordt behandeld. Veel taken van de Kamers zijn wel in de wet vermeld, maar vrij algemeen of ze zijn facultatief. Hieronder worden de meest expliciet in de wet vermelde taken en bevoegdheden behandeld. Afgezien van de registratie van ondernemingen en rechtspersonen wordt ook wel gesproken van ‘middenstandswetgeving’.

3.1 Registratie van ondernemingen en rechtspersonen

In de loop van de 19^e eeuw groeide het aantal ondernemingsvormen; meer en meer werd gebruik gemaakt van andere ondernemingsvormen dan de gebruikelijke eenmanszaak. Hierdoor groeide de behoefte aan een mogelijkheid om gegevens te verkrijgen over de rechtsvorm van een onderneming en de daarvoor tekeningsbevoegde en aansprakelijke personen. Eerste ideeën hieromtrent werden naar voren gebracht in 1879, door een staatscommissie die zich bezig hield met het ontwerp van de Wet op de vennootschappen. Het duurde echter tot 1918 voordat er een wettelijke regeling tot stand kwam. De wet van 1918 trad in 1921 in werking en bleef ruim 75 jaar van kracht. Na talloze veranderingen aan de wet van 1918 (meer dan 30 wijzigingswetten) kwam uiteindelijk eind 1994 een wetsvoorstel voor een vervanging van de Handelsregisterwet.

De handelsregisterwet werd in 1996 aangenomen (Stb. 1996, 181) en trad eind 1997 in werking. In art. 1 van de huidige Handelsregisterwet staat de inschrijvingsplicht beschreven. In het handelsregister moeten worden ingeschreven alle ondernemingen die in Nederland zijn gevestigd, een nevenvestiging hebben, dan wel in Nederland vertegenwoordigd worden door een gevolmachtigde handelsagent. Ook verenigingen en stichtingen worden sinds 1979 geregistreerd door de Kamers (voorheen door het ministerie van Justitie). Bestonden de handels- en verenigingen- en stichtingenregister lange tijd naast elkaar, sinds 1996 zijn ze samengevoegd. De inschrijvingsplicht in het handelsregister geldt sindsdien voor de volgende ondernemingen of rechtspersonen:

- eigenaar/eenmanszaak;
- vennootschap onder firma (v.o.f.);
- commanditaire vennootschap;
- besloten vennootschap, in oprichting of met beperkte/volledige aansprakelijkheid (B.V.);
- naamloze vennootschap, in oprichting of met beperkte/volledige aansprakelijkheid (N.V.);
- structuurvennootschap;
- vereniging met volledige rechtsbevoegdheid;
- stichting;
- Europees economisch samenwerkingsverband (E.E.S.V.);
- formeel buitenlandse vennootschap;
- buitenlandse EER-vennootschap (Europese Economische Ruimte);
- op een EER-vennootschap gelijkende buitenlandse vennootschap;

De belangrijkste functie van het handelsregister is het bieden van rechtszekerheid in het economisch verkeer. In die zin lijkt het in eerste instantie vreemd dat de gegevens in het handelsregister niet per definitie correct hoeven te zijn, omdat de Kamers van koophandel en fabrieken een opgave tot inschrijving niet kunnen weigeren. De kamers van koophandel kunnen zich hooguit met een verzoek tot de kantonrechter wenden, om de doorhaling of wijziging van de ingeschreven gegevens te gelasten, maar dit gebeurt niet altijd. Belangrijk voor de rechtszekerheid is daarom art. 18 van de Handelsregisterwet, dat uitgaat van het beginsel dat derden

‘te goeder trouw’ zich bij het sluiten van een overeenkomst op de geregistreerde gegevens kunnen verlaten. Ook al is feitelijk niet juist wat is ingeschreven, derden kunnen de onderneming of rechtspersoon houden aan hetgeen in het handelsregister is vastgelegd. Naast de rechtszekerheidsfunctie biedt het handelsregister ook nog een belangrijke informatieve functie. Dit wordt in paragraaf 6.2 beschreven.

In het verlengde van de uitvoering van de Handelsregisterwet ligt de Handelsnaamwet. Onder een handelsnaam wordt verstaan de naam, waaronder een onderneming wordt gedreven. De handelsnaam hoeft niet gelijk te zijn aan de statutaire benaming, hoewel op alle uitgaande stukken de statutaire benaming duidelijk moet blijken. Volgens de Handelsnaamwet is het verboden een handelsnaam te voeren die gelijkkluidend is aan of lijkt op een bestaande handelsnaam. Verder mag een handelsnaam niet de verkeerde indruk wekken over de aard en de rechtsvorm van de onderneming. De kamers van koophandel hebben geen nadrukkelijke taken opgedragen gekregen in de Handelsnaamwet. Door het beheer van het handelsregister komen de kamers er toch mee in aanraking. Een inschrijving in het handelsregister moet namelijk ook de handelsnaam bevatten en door de controle die wordt verricht bij inschrijving, wordt onderzocht of de handelsnaam voldoet aan wettelijke voorschriften. Zoals vermeld kunnen de kamers van koophandel de inschrijving niet verhinderen als de handelsnaam niet voldoet, maar ze kunnen wel een verzoek indienen bij de Kantonrechter om de wijziging van de handelsnaam te gelasten. Om deze situatie te voorkomen kunnen de kamers al voor de inschrijving adviseren of een handelsnaam voldoet aan wettelijke voorschriften.¹¹

Een gevolg van het beheer van het handelsregister is de bevoegdheid die de kamers van koophandel hebben gekregen tot het ontbinden van rechtspersonen. Deze bevoegdheid is begin jaren negentig aan de kamers verleend ter vereenvoudiging van de ontbindingsprocedure. Voorheen kon dit alleen door middel van een rechterlijke procedure. Voor de N.V., de B.V., de coöperatie en de onderlinge waarborgmaatschappij dienen twee van de vier volgende omstandigheden te zijn geconstateerd:

1. tenminste 1 jaar na vervaldatum is de jaarlijkse bijdrage aan het handelsregister niet voldaan;
2. tenminste 1 jaar staan er geen bestuurders vermeld in het handelsregister terwijl er ook geen opgave gedaan is;
3. tenminste 1 jaar in gebreke zijn met de verplichte deponering van jaarstukken en andere financiële gegevens;
4. tenminste 1 jaar te laat met het doen van aangifte voor vennootschapbelasting.

Bij de selectie van rechtspersonen die voor ontbinding in aanmerking komen wordt voor wat betreft de vierde omstandigheid informatie uitgewisseld met de Belastingdienst. Na de selectie treedt de ontbindingsprocedure in werking.

Als beheerders van het handelsregister hebben de kamers van koophandel ook de zorg op zich genomen voor het beheer en ter inzage legging van financiële bedrijfsgegevens die ondernemingen verplicht zijn openbaar te maken. Deze stukken worden gedeponereerd bij de kamer van de regio waar de onderneming of rechtspersoon statutair gevestigd is. Een onderscheid wordt gemaakt tussen (bij wet) verplichte deponeringen en vrijwillige deponeringen (bijvoorbeeld op grond van een statutaire bepaling). De omvang van de openbaar te maken stukken is afhankelijk van de grootte van de rechtspersoon, te onderscheiden in grote, middelgrote en kleine. Het onderscheid daartussen wordt bepaald aan de hand van de waarde van de activa, de netto omzet en het gemiddeld aantal werknemers. Grote rechtspersonen moeten steeds hun volledig verslag deponeren: jaarrekening, jaarverslag en overige gegevens. Voor de middelgrote is een beperkt aantal vereenvoudigingen mogelijk en bij kleine kan volstaan worden met het deponeren van een beknopte balans met toelichting. Buitenlandse rechtsvormen moeten jaarstukken deponeren ‘voor zover en in de vorm waarin de vennootschap deze in het land van haar statutaire zetel openbaar moet maken’. Voor een aantal rechtspersonen, zoals banken en verzekeringsmaatschappijen, gelden bijzondere voorwaarden voor deponering.

Uit het bovenstaande blijkt dat de kamers van koophandel vrij weinig beleidsvrijheid hebben voor wat betreft het beheer van het handelsregister. Enige speling zit in de voorwaardelijke sfeer: wanneer is een rechtspersoon of bedrijf inschrijvingsplichtig? Aanpassing van hetgeen inschreven is in het handelsregister is ook niet volledig een bevoegdheid van de kamers van koophandel. Zij mogen alleen ‘niet-gevaarlijke’ gegevens ambtshalve wijzigen: adressen, persoonlijke gegevens, bedrijfsomschrijving, het aantal werkzame personen, het overlijden van een functionaris van een onderneming of de opheffing van een onderneming of nevenves-

¹¹ Buenk, drs. B.W., De Kamers van Koophandel in de praktijk (Deventer 1991) p. 53-55.

ting. Ook mag een kamer eigenhandig wijzigingen doorvoeren als een wijziging al elders in het door haarzelf of door een andere Kamer gehouden register is doorgevoerd. Voor andere aanpassingen, zoals het wijzigen van een handelsnaam of het veranderen van rechtspersoon, moeten de kamers van koophandel echter bij het kantongerecht een verzoek indienen. De rechter kan dan de betrokken rechtspersoon of onderneming tot aanpassing gelasten.

Handelingen

(23.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het adviseren van de minister van Economische Zaken of de minister van Justitie met betrekking tot de vaststelling of wijziging van wetgeving over de registratie van ondernemingen en rechtspersonen.
Periode 1998-
Bron Kamerstukken II 1994-1995, 23 970, nr. 3 (MvT), p. 1.
Product Adviezen, rapporten, brieven

(24.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het vaststellen en formuleren van (gemeenschappelijk) beleid met betrekking tot het beheer van handelsregister.
Periode 1998-
Bron VVK, Jaarplan en Begroting 2000 (Woerden 1999) p. 17
Product Nota's, rapporten, brieven
Opmerking Actief op dit gebied is bijvoorbeeld de Commissie Registerbeleid.

(25.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het vaststellen van nadere regels met betrekking tot de voorwaarden voor en de verplichting tot inschrijving in het handelsregister.
Periode 1998-
Grondslag Handelsregisterbesluit 1996 (Stb. 1997, 417) art. 3, lid 3.
Product Regelgeving

(26.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het vaststellen van aangifteformulieren en modellen met betrekking tot de inschrijving in het handelsregister.
Periode 1998-
Grondslag Handelsregisterbesluit 1996 (Stb. 1997, 417) art. 3, lid 3.
Mandaatbesluit KvK Haaglanden (30 oktober 1997) art. 2.
Product Aangifteformulieren, modellen.

(27.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het inschrijven van (wijzigingen van gegevens betreffende) ondernemingen of rechtspersonen in een handelsregister.
Periode 1998-
Grondslag Handelsregisterwet 1996 (Stb. 1996, 181) art. 6, 7, 10, 11;
Burgerlijk Wetboek, Boek 2, art. 29, 69, 180, 289;
Wet op de formeel buitenlandse vennootschappen (Stb. 1997, 697).
Product Registerdossier

(28.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken

Handeling Het afgeven van verklaringen inzake de toelaatbaarheid van een handelsnaam.
Periode 1998-
Grondslag Wet op de kamers van koophandel en fabrieken 1997 (Stb. 1997, 783) art. 28 onder c.
Product Verklaringen
Opmerking Het gaat hier om aangevraagde landelijke handelsnaamonderzoeken.

(29.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het beheren en ter inzage leggen van besluiten en verklaringen die betrekking hebben op de financiële situatie van in het handelsregister ingeschreven rechtspersonen.
Periode 1998-
Grondslag Burgerlijk Wetboek, Boek 2, art. 93a, 94a, 94b, 94c, 96, 96a, art. 100, 203a, 204a, 204b, 204c, 209.
Opmerking Het gaat hier met name om NV's en BV's

(30.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het beheren en ter inzage leggen van jaarrekeningen, jaarverslagen en vermogensoverzichten van in het handelsregister ingeschreven rechtspersonen.
Periode 1998-
Grondslag Burgerlijk Wetboek, Boek 2, art. 105, 153, 263, 314, 334h, 362, 394
Opmerking Het gaat hier met name om NV's en BV's.

(31.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het leveren van bijdragen aan het opstellen of wijzigen van procedure-regels voor het ontbinden van rechtspersonen.
Periode 1998-
Bron VVK, Draaiboek ontbinding lege rechtspersonen (z.p. 1995), p. 3.
Product (o.a.) Draaiboek ontbinding lege rechtspersonen.
Opmerking Het opstellen of wijzigen van procedure-regels gebeurt in samenwerking met de Belastingdienst, het Openbaar Ministerie, het ministerie van Justitie (Centrale Afdeling Bestuurszaken) en de Economische Controle Dienst.

(32.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het ontbinden van in het handelsregister ingeschreven rechtspersonen.
Periode 1998-
Grondslag Burgerlijk Wetboek, Boek 2, art. 19a

3.2 Vestiging en uitoefening van bedrijven

De vestigingswetgeving heeft vanaf haar ontstaan in 1937 (de Vestigingswet Kleinbedrijf) als doelstelling gehad de kwaliteit van het ondernemerschap te bevorderen. De Vestigingswet Kleinbedrijf 1937 ontstond in de crisistijd, toen velen vanuit een positie van werkeloosheid probeerden als zelfstandig ondernemer te beginnen. De vele nieuwkomers beschikten niet over voldoende vakbekwaamheid en ervaring. De grote toevloed van ongeschikte ondernemers en de daaruit voortvloeiende beperking van ieders aandeel in de totale omzet, deed een groot aantal dwergbedrijfjes ontstaan. Bovendien was het 'sterftecijfer' onder de nieuwkomers erg hoog. Uit een onderzoek van het in 1930 ingestelde Economisch Instituut voor de Middenstand bleek dat 48% van de jaarlijks gefailleerde bedrijven nog geen jaar bestaan had.¹² Er ontstond dan ook in deze situatie de behoefte een drempel voor toetreding tot ondernemerschap op te werpen. Dit leidde zoals

¹² Horneman, mr. A., Krediet, J.J., (e.a.), Vestigingswet Bedrijven 1954 (Deventer 1996) [suppl. 93] p. II-2.

gezegd in 1937 tot de Vestigingswet Kleinbedrijf, die later is gemoderniseerd in de Vestigingswet Bedrijven 1954.

De Vestigingswet Bedrijven 1954 is een zogenaamde raamwet en geeft als zodanig slechts de grenzen aan van het kader, waarbinnen aan de vrijheid van vestiging beperkingen kunnen worden gesteld. Op basis van de Vestigingswet kunnen vestigingsbesluiten uitgevaardigd worden, waarin eisen zijn opgenomen waaraan ondernemers die werkzaam (willen) zijn in de desbetreffende branche moeten voldoen. Het systeem van de wet is dat een meerderheid van ondernemers in een branche een verzoek daartoe moet indienen. De overheid beoordeelt de aanvraag en draagt na eventuele inwilliging van de aanvraag de verantwoordelijkheid. Vóór 1996 bood de vestigingswetgeving de ruimte voor de opstelling van per branche gespecificeerde vestigings-eisen. Er waren in de loop der tijd 31 verschillende vestigingsbesluiten ontstaan met daarin 84 vestigingsregelingen. Met de vestigings-eisen voor de detailhandel en het café-, restaurant- en slijtersbedrijf betekende dat 88 verschillende vergunningsplichtige situaties. Deze fijnmazige en vergaande regelgeving betekende voor starters vaak een forse drempel en voor gevestigde ondernemers een knelpunt om de onderneming uit te breiden.

Deze situatie leidde uiteindelijk in 1996 tot een vereenvoudiging van de vestigingswetgeving. Alle bovenstaande vestigingsbesluiten werden vervangen door één vestigingsbesluit, met daarin 8 vergunningsplichtige situaties. Deze situaties waren ingedeeld in drie niveaus van eisen. Het eerste niveau betrof het basisbedrijf. Een vergunning voor het basisbedrijf kon worden afgegeven wanneer aan de eisen van algemene ondernemersvaardigheden (AOV) was voldaan. Aan deze eisen moest in feite altijd voldaan worden. Onder het tweede niveau vielen vier verschillende clusters van bedrijfsactiviteiten, namelijk het bouwbedrijf, installatiebedrijf, vervoermiddelenbedrijf en het levensmiddelenbedrijf. Voor een vestigingsvergunning in deze bedrijfstakken moest naast de AOV-eisen voldaan worden aan de eisen van Bedrijfstechniek (BT), die voor de vier takken verschillend zijn. Voor het elektrotechnisch installatiebedrijf, het bakkersbedrijf en het slagerebedrijf worden naast de eisen van AOV en BT nog specifieke eisen van vaktechniek gesteld. Per 1 januari 2001 wordt een verdere deregulering doorgevoerd door afschaffing van de eisen van AOV. Dit betekent dat alleen voor een aantal (bovengenoemde) bedrijfstakken voorwaarden gesteld zijn voor het verkrijgen van een vestigingsvergunning.

Niet alleen de kamers van koophandel hebben een taak op dit gebied. De vestigingsvergunningen kunnen in bepaalde gevallen door een aantal publiekrechtelijke bedrijfsorganen afgegeven worden. De kamers van koophandel hebben ook te maken met de Sociaal-Economische Raad, die diploma-vervangende verklaringen afgeeft waarmee ondernemers met de juiste ervaring maar zonder de juiste diploma's toch een vestigingsvergunning kunnen verkrijgen. De SER kan ook een ontheffing verlenen aan ondernemers om een bedrijf uit te oefenen zonder een vestigingsvergunning.¹³

Vergelijkbaar met de diploma-vervangende verklaringen zijn de EG-verklaringen die de kamers van koophandel afgeven, wanneer een ondernemer zich in andere EU-lidstaten wil vestigen. Al sinds het begin van de jaren zestig zijn in Europees verband overgangsrichtlijnen opgesteld, die in afwachting van de onderlinge erkenning van diploma's, het onderdanen van de ene lidstaat mogelijk maakte zich te vestigen in een andere lidstaat op grond van opgedane ervaring en voorafgaande opleiding. De EU-lidstaten zijn verplicht een verklaring van 'daadwerkelijke uitoefening' van de werkzaamheden in het land van herkomst gedurende een redelijke periode in het nabije verleden, te aanvaarden als voldoende bewijs van vakkennis gelijkwaardig aan die welke van de eigen onderdanen wordt verlangd.¹⁴ In een aantal aanwijzingsbesluiten werd de afgifte van EG-verklaringen door het ministerie van Economische Zaken naast de kamers van koophandel aan een aantal publiekrechtelijke bedrijfsorganen toebedeeld.

Voor wat betreft de uitoefening van vervoersbedrijven hebben de kamers van koophandel weliswaar niet de positie van vergunningverlenende instantie, maar ze hebben wel een taak in de beoordeling van kredietwaardigheid van degenen die een vergunning aanvragen. Vanaf 1992 geldt dit alleen voor collectief particulier

¹³ Zie voor handelingen van de SER: Schreuder, E.A.T.M., De Sociaal-Economische Raad. Een institutioneel onderzoek naar de taken en handelingen van de SER, 1950-1997 (Den Haag 1998).

¹⁴ Vereniging van Kamers van koophandel en fabrieken in Nederland, Handboek EG-verklaringen (Woerden 1999) p. 3, 16.

personenvervoer, zoals besloten busvervoer en groepsvervoer. Aan de eis van kredietwaardigheid wordt voldaan als de ondernemer, de gezamenlijke ondernemers of de onderneming tenminste over een bepaald bedrijfskapitaal beschikt resp. beschikken.¹⁵ Per 1 januari 2001 houdt deze taak van de kamers echter op te bestaan.

Overtreding van een bepaling in de vestigingswetgeving levert een strafbaar feit op. In de praktijk wordt echter sinds 1993 door de Economische Controledienst en door het Openbaar Ministerie geen vervolging meer ingesteld op overtredingen.¹⁶ Overigens bestaat wel de mogelijkheid voor ondernemers om via de brancheorganisatie een gerechtelijke procedure aan te spannen om de bedrijfsuitoefening van concurrenten zonder vestigingsvergunning te laten beëindigen. Om een bijdrage te leveren aan de bestrijding van onrechtmatig gevestigde ondernemers werd begin jaren tachtig besloten tot het oprichten van een openbaar register, waar gegevens zouden worden opgenomen over verleende vestigingsvergunningen en -onthefingen. Dit werd opgenomen in het Besluit registratie vestigingsvergunningen en -onthefingen (Stb. 1982, 480)¹⁷. Hiervoor werden gegevens verspreid bewaard bij verschillende instanties die op dat moment betrokken waren bij de afgifte van vestigingsvergunningen en -onthefingen, te weten bij de verschillende kamers van koophandel, bij de Sociaal-Economische Raad en bij een aantal publiekrechtelijke bedrijfsorganen. Met de invoering van artikel 22a in de Vestigingswet Bedrijven 1954 in 1989 (Stb. 1990, 19) kreeg het register een apart genoemde wettelijke basis. De Kamers van koophandel kregen het beheer van het register, dat gehouden wordt door de VVK op dezelfde wijze als de VVK dat voor het handelsregister doet. Doordat de Kamers het beheer over het register hebben, voeren zij het 'onderhoud' uit over door de SER verleende onthefingen. De kamers van koophandel kunnen de inschrijving en daarmee feitelijk de ontheffing laten vervallen. Alleen de SER is echter bevoegd tot het intrekken van de onthefingen. Het register is openbaar en is dus van belang voor de mogelijkheid die ondernemers en belangenorganisaties hebben om een civielrechtelijke actie in te stellen in geval van een overtreding van de wettelijke vestigingsregels. Daarnaast heeft het register een ondersteunende functie voor de Kamers bij het uitvoeren van de vestigingswetgeving.¹⁸

handelingen

(33.)

Actor	Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling	Het adviseren van de minister van Economische Zaken met betrekking tot de vaststelling of wijziging van vestigingswetgeving.
Periode	1998-
Bron	Gesprek met dhr. L.C.H. van Hoogendorp d.d. 21 november 2000
Product	Advies (rapporten, brieven).
Opmerking	Actief op dit gebied is de VVK-werkgroep middenstandswetgeving, bestaande uit deskundigen van de verschillende Kamers.

(34.)

Actor	Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling	Het vaststellen van aanvraagformulieren en -modellen met betrekking tot vergunningen voor het uitoefenen van een bedrijf.
Periode	1998-
Bron	Gesprek met dhr. L.C.H. van Hoogendorp d.d. 21 november 2000
Product	Formulieren, modellen.

(35.)

Actor	Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling	Het verlenen, wijzigen of intrekken van (voorlopige) vergunningen voor het uitoefenen van een bedrijf.

¹⁵ Buenk, drs. B.W., De Kamers van Koophandel in de praktijk (Deventer 1991) p. 101-102.

¹⁶ Kamerstukken II 1998-1999, 26 731, nr. 1, p. 3.

¹⁷ Het besluit werd in 1990 vervangen door het besluit registratie vestigingsvergunningen en -onthefingen 1990 (Stb. 1990, 19) en in 1996 ingevoegd in het Algemeen uitvoeringsbesluit Vestigingswet bedrijven 1954. Zie: Horneman, mr. A., Krediet, J.J., (e.a.), Vestigingswet Bedrijven 1954 (Deventer 2000) p. II-15.

¹⁸ Horneman, mr. A., Krediet, J.J., (e.a.), Vestigingswet Bedrijven 1954 (Deventer 2000) p. II-15, III-80, V-15.

Periode	1998-
Grondslag	Vestigingsbesluit bedrijven (Stb. 1995, 609) art. 3; Vestigingswet bedrijven 1954 (Stb. 1954, 99) art. 12.
Product	Beschikking (vergunningen)
(36.)	
Actor	Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling	Het adviseren van de SER inzake aanvragen tot verlening van diploma-vervangende verklaringen.
Periode	1998-
Grondslag	Algemeen uitvoeringsbesluit Vestigingswet bedrijven 1954 (Stb. 1995, 610) art. 2, lid 2 en 4.
Product	Advies (rapporten, brieven)
(37.)	
Actor	Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling	Het adviseren van de SER inzake aanvragen tot verlening van ontheffing voor het uitoefenen van een bedrijf zonder vestigingsvergunning.
Periode	1998-
Grondslag	Algemeen uitvoeringsbesluit Vestigingswet bedrijven 1954 (Stb. 1995, 610) art. 2, lid 1 en 4.
Product	Advies (rapporten, brieven)
(38.)	
Actor	Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling	Het inschrijven, wijzigen of doorhalen van gegevens inzake verleende vestigingsvergunningen en -ontheffingen in een openbaar register.
Periode	1998-
Grondslag	Vestigingswet bedrijven 1954 (Stb. 1954, 99) art. 22a; Algemeen uitvoeringsbesluit Vestigingswet bedrijven 1954 (Stb. 1995, 610) art. 7, 10.
Product	Registerdossier
Opmerking	De ontheffingen worden door de SER verleend, alleen de gegevens betreffende de ontheffingen worden door de Kamers geregistreerd.
(39.)	
Actor	Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling	Het afgeven van verklaringen ten behoeve van de vestiging van bedrijven in andere EU-lidstaten.
Periode	1998-
Grondslag	Aanwijzing van instanties voor het afgeven van verklaringen ten gebruike voor vestiging in andere EEG-landen (groothandel en tussenpersonen in handel, industrie en ambacht) (Stcrt. 1964, 173) art. 2; Aanwijzing van instanties voor het afgeven van verklaringen ten gebruike voor vestiging in andere EEG-landen (be- en verwerkende nijverheid) (Stcrt. 1965, 29) art. 1, 2; Aanwijzing van instanties voor het afgeven van verklaringen ten gebruike voor vestiging in andere EEG-landen op het gebied van levensmiddelenindustrie en de vervaardiging van dranken (Stcrt. 1970, 38) art. 2, 3; Aanwijzing van instanties voor het afgeven van verklaringen ten gebruike voor vestiging in andere EEG-landen op het gebied van de kleinhandel (Stcrt. 1970, 38) art. 2, 3; Aanwijzing van instanties voor het afgeven van verklaringen ten gebruike voor vestiging in andere EEG-landen (horeca- en kampeerbedrijven) (Stcrt. 1970, 38) art. 2, 3; Aanwijzing van instanties voor het afgeven van verklaringen van daadwerkelijke uitoefening van werkzaamheden in Nederland voor vestiging in andere EEG-landen met betrekking tot diverse werkzaamheden (ex klasse 01 tot en met 85 CITI) (Stcrt. 1980, 63) art. 1; Aanwijzing van instanties voor het afgeven van verklaringen van daadwerkelijke uitoefening van werkzaamheden in Nederland voor vestiging in andere EEG-landen met betrekking tot werkzaamheden, die op ambulante wijze worden verricht (Stcrt. 1980, 63) art. 1; Beschikking tot aanwijzing van instanties voor het afgeven van verklaringen ten behoeve van

de vestiging en het vrij verrichten van diensten voor de anders dan in loondienst verrichtte werkzaamheden in andere EEG-landen van bepaalde tussenpersonen op het gebied van het vervoer en van de reisbureaubedrijven (groep 718 CITI) alsmede opslagbedrijven (groep 720 CITI) (Stcrt. 1983, 195) art. 1.

Product EG-verklaringen

(40.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken

Handeling Het afgeven van bewijzen van kredietwaardigheid voor het uitoefenen van bedrijven op het gebied van collectief particulier personenvervoer

Periode 1998-

Grondslag Besluit personenvervoer (Stb. 1987, 506) art. 26

Product Bewijzen van kredietwaardigheid

(41.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken

Handeling Het adviseren van gemeenten met betrekking tot het opleggen van beperkingen aan verenigingen en stichtingen voor het uitoefenen van een horecabedrijf.

Periode 1998-

Grondslag Drank- en Horecawet (Stb. 1964, 386) art. 3c, lid 2.

Product Advies (rapporten, brieven)

Opmerking Het gaat hier bijvoorbeeld om voetbalverenigingen, die niet mogen concurreren met de reguliere horeca.

3.3 Overige wetsuitvoering

De taken van de kamers van koophandel zijn in de loop der tijd enigszins van aard en omvang veranderd. Het aantal wetten waarbij de kamers van koophandel betrokken zijn geweest is in de loop der tijd afgenomen, door deregulering of juist centralisering van taken en bevoegdheden. Voorbeelden van wetten waar de kamers in het verleden bij de uitvoering betrokken zijn geweest:

- Winkelsluitingswet;
- Wet opruimen en verkopen/Uitverkopenwet;
- Wet beperking cadeaustelsel;
- Wet op het afbetalingsstelsel;
- Woonruimtetwet;
- Wet autovervoer goederen.¹⁹

Bij een aantal gebieden die verwantschap hebben met de bovenstaande wetten zijn de kamers van koophandel nog betrokken. Het gaat hier om losse bepalingen die de kamers enige bevoegdheden hebben gegeven, maar die weinig relatie meer hebben met het eigenlijke werk van de kamers van koophandel. Dit komt vooral door het wegvallen van andere bevoegdheden. Sommige bevoegdheden staan echter op zichzelf. Belangrijk is dat de kamers de bevoegdheden hebben gekregen vanwege hun deskundigheid en inzicht in het (regionale) bedrijfsleven.

De kamers van koophandel hebben met een bepaald soort kansspel bemoeienis, namelijk de winkelweekacties. Bepalingen hierover zijn bij een wijziging (Stb. 1974, 483) in de Wet op de Kansspelen (Stb. 1964, 483) opgenomen. Het gaat hier om acties die door een groep ondernemers uit het midden- en kleinbedrijf bij bijzondere gelegenheden (vakantieweken, feestdagen) worden gehouden. In principe zijn het loterijen (er worden loten of bonnen uitgegeven waarmee prijzen gewonnen kunnen worden), maar in de praktijk gaat het om public relation- en/of reclame-activiteiten. Dat is de reden dat in de bovengenoemde wet voor de winkelweekacties bijzondere bepalingen zijn opgenomen, die minder zwaar zijn dan bij gebruikelijke kansspelen. Wel is voor het houden van een winkelweekactie een vergunning nodig. In de Memorie van Toelich-

¹⁹ Centrale Archief Selectiedienst, Inventaris van de archieven van de Kamers van koophandel en fabrieken voor 's-Gravenhage 1922-1979 (Winschoten 1996) p. 11.

ting van het voorstel tot wetwijziging valt te lezen waarom de opstellers van het wetsvoorstel dit als een taak van de Kamers van koophandel zagen. De opstellers wensten niet teveel inmenging van de rijksoverheid in het bedrijfsleven op dit gebied, vooral omdat het bij winkelweekacties om economische doelstellingen (reclame, omzetstimulering, etc.) van het midden- en kleinbedrijf zelf ging. Een publieksrechtelijke ondernemersorganisatie was daarom ideaal om deze taak uit te voeren. Wanneer aan de voorwaarden voor het verkrijgen van een vergunning voldaan is, moet deze door de Kamers verleend worden. Om echter te zorgen dat er niet teveel winkelweekacties tegelijk gehouden worden (waardoor het economisch doel verloren gaat), hebben de kamers van koophandel de mogelijkheid om de vergunning 'op termijn' te verlenen.²⁰

Een gebied waar de betrokkenheid van de kamers van koophandel een aflopende zaak is, is de beëdiging van deskundigen en makelaars. Bij deskundigen moet gedacht worden aan meters, wegers, tellers, taxateurs en ijkopnemers, die diensten leveren aan het bedrijfsleven. Al vanaf de zestiende eeuw heeft de overheid belang gehad met de beëdiging, vooral om de betrouwbaarheid van deze deskundigen te waarborgen. In 1926 werden de Kamers van koophandel en fabrieken, mede vanwege hun banden met het bedrijfsleven, door een beslissing van de Hoge Raad de enige bevoegde autoriteit.²¹ Voor beëdiging tot bijvoorbeeld ijkopnemer of taxateur bestond een aantal eisen. De kamers van koophandel controleerden de technische bekwaamheid van de aanvragers, maar ook de betrouwbaarheid en moraliteit. Daarnaast werd gecontroleerd of er in het bedrijfsleven behoefte was aan beëdiging. In het voorstel tot vernieuwing van de Wet op de kamers van koophandel en fabrieken in 1997 werd de betrokkenheid van de kamers bij deze beroepsgroep minder belangrijk gevonden. Ook zonder beëdiging zouden taxateurs e.d. rechtmatig op de markt kunnen opereren zonder dat daarbij sprake hoefde te zijn van een minder betrouwbaar of minder deskundig oordeel.²² Tijdens de behandeling van het wetsvoorstel werd echter afgesproken dat de bepaling betreffende de beëdiging nog twee jaar in de Wet op de kamers van koophandel en fabrieken 1997 zou blijven staan. Per 1 januari 2000 is de beëdiging voor deze beroepsgroep afgeschaft.

Enigszins verwant aan de beëdiging van deskundigen is de beëdiging van makelaars. Ook bij deze beroepsgroep is de betrouwbaarheid erg belangrijk, waardoor de overheid op dit gebied een grote betrokkenheid heeft gehad. Voor 1921 had het beroep zelfs een ambtelijk karakter, maar na een wijziging van de Wetboek van Koophandel in 1921 werd bepaald dat makelaars beëdigd zouden worden door rechter. In artikel 62 Wetboek van Koophandel wordt de makelaar aldus gedefinieerd: "Makelaar is hij die, als zodanig beëdigd door de arrondissementsrechtbank hetzij zijn bedrijf maakt van het verlenen van bemiddeling bij het tot stand brengen en sluiten van overeenkomsten in opdracht en op naam van personen tot wie hij niet in vaste betrekking staat (..) Het bedrijf, (..), kan mede omvatten het bemonsteren en waarderen van goederen en het uitbrengen van deskundigenberichten." Voordat de rechtbank tot beëdiging over kan gaan, is zij verplicht advies in te winnen bij het Openbaar Ministerie en de kamers van koophandel. Het advies van de kamers is zoals bij de beëdiging van deskundigen het geval was, vooral gericht op vakbekwaamheid en moraliteit. Het vakbekwaamheidsaspect is nader geregeld bij amvb²³: een makelaar dient te beschikken over een vakdiploma, zoals deze bijvoorbeeld door de Stichting Vakexamens Makelaardij (SVM) wordt afgegeven. Daarnaast moet een praktijkproef afgelegd worden bij de kamers van koophandel. Met name deze praktijkproef vormt het oordeel van de kamer in haar advies. Daarnaast wordt in het advies gekeken naar de betrouwbaarheid en moraliteit van de aanvrager, opdat de persoon 'de eer en de stand van de makelaardij' niet schendt.²⁴ De beëdiging van makelaars stond net zoals de beëdiging van deskundigen aan het einde van de jaren negentig ook al ter discussie. Per 1 januari 2001 wordt de beëdiging van makelaars afgeschaft.

Een laatste overblijfsel van wetsuitvoering is afkomstig uit de Colportagewet. Onder het begrip colportage valt niet alleen de klassieke huis-aan-huis-verkoop, maar ook bijvoorbeeld de verkoop tijdens houseparties, bustochten of filmvoorstellingen. De taken die de kamers van koophandel door de Colportagewet kregen lagen in het verlengde van taken bij de Wet op het Afbetalingsstelsel, die inmiddels verdwenen zijn. Oorspronkelijk waren de taken van de kamers van koophandel op dit gebied redelijk groot, doordat alle colporteurs zich bij de kamers in moesten laten schrijven in een colportageregister, wat in feite voor een soort ver-

²⁰ Bijl. Handl. II 1971-1972, 11 549, nr. 3, p. 8.

²¹ Buenk, drs. B.W., De Kamers van Koophandel in de praktijk (Deventer 1991) p. 118-119.

²² Kamerstukken II 1996-1997, 25 029, nr. 3 (Memorie van Toelichting), p. 22.

²³ Besluit vakbekwaamheid makelaars in onroerende zaken (Stb. 1998, 304).

²⁴ Kamers van koophandel en fabrieken, Reglement betreffende vakbekwaamheidsonderzoeken ten behoeve van beëdiging tot makelaar in onroerende goederen (z.p. 1999) p. 1.

gunningenstelsel zorgde.²⁵ Inmiddels houden de kamers zich alleen nog bezig met het dagtekenen van akten van colportage-overeenkomsten. Dit houdt verband met een afkoelingsperiode van acht dagen die de afnemer heeft om terug te komen op de gesloten overeenkomst. De afkoelingsperiode gaat in op de dag dat de overeenkomst door een kamer van koophandel van een datum is voorzien.

Als deskundigen op het gebied van het regionale bedrijfsleven hebben de kamers van koophandel ook een taak gekregen met betrekking tot de huurprijsbepaling van bedrijfsruimtes. De huurprijs wordt bepaald door de Kantonrechter, zoals is vastgelegd in het Burgerlijk Wetboek, boek 7a, art. 1624 tot en met 1636. Om de huurprijs te bepalen kon de rechter zich in verleden oriënteren op de voorschriften van de Huurwet en het advies van de huuradviescommissies of huurcommissies. Met ingang van 1979 (de Wet op de huurcommissies) moesten de huurcommissies hun rol beëindigen. De staatssecretaris van Economische Zaken onderzocht namelijk, op grond van goede ervaringen in Rotterdam, of bedrijfshuuradviescommissies konden worden opgericht onder auspiciën van de kamers van koophandel.²⁶ In 1980 werd in een brief aan alle kamers van koophandel er op aangedrongen om in overleg met de Kantonrechter tot instelling van bedrijfshuuradviescommissies over te gaan.²⁷ De taken van de bedrijfshuuradviescommissies zijn daardoor niet in wet- en regelgeving terechtgekomen. De bedrijfshuuradviescommissie bestaat uit drie deskundigen, waarvan één uit de kring der huurders, één uit de kring der deskundigen op het terrein van ontroerend goed (bijv. een makelaar) en één financieel-economisch deskundige (bijv. een accountant-administratie-consulent). Op verzoek van de kantonrechter onderzoekt de commissie de huurprijs van het bedrijfspand en brengt advies uit aan de rechtbank. De rechter is overigens niet gebonden aan het advies van de bedrijfshuuradviescommissie.

Handelingen

(42.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het adviseren van de minister van Justitie of de minister van Economische Zaken met betrekking tot vaststelling of wijziging van wet- en regelgeving inzake kansspelen.
Periode 1998-
Bron Gesprek met dhr. L.C.H. van Hoogendorp d.d. 21 november 2000.
Product Advies (rapport, brieven)

(43.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het vaststellen van aanvraagformulieren en -modellen met betrekking tot vergunningen voor het houden van winkelweekacties.
Periode 1998-
Bron Gesprek met dhr. L.C.H. van Hoogendorp d.d. 21 november 2000.
Product Formulieren, modellen

(44.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het verlenen, wijzigen of intrekken van vergunningen voor het houden van winkelweekacties.
Periode 1998-
Grondslag Wet op de kansspelen (Stb. 1964, 483) art. 7b.
Product Beschikking (vergunning)

(45.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het beëdigden van deskundigen werkzaam in de handel, industrie, ambacht en dienstverlening.

²⁵ Bijl. Handl. II 1970-1971, 11 106, nr. 3, p. 12-14.

²⁶ Smit, mr. W.A.P., Huurrecht bedrijfsruimten (z.p. z.j.) p. 201-202.

²⁷ Brief van de staatssecretaris van Economische Zaken aan de besturen van de Kamers van koophandel en fabrieken betreffende bedrijfshuuradviescommissies (7 februari 1980).

Periode 1998-1999
Grondslag Wet op de kamers van koophandel en fabrieken 1997 (Stb. 1997, 783) art. 28 onder d
Product Beschikking (beëdiging)
Opmerking Het gaat hier onder meer om meters, wegers, tellers, taxateurs en ijkopnemers.

(46.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het adviseren van de Arrondissementsrechtbank inzake verzoeken tot beëdiging als make-
laar.

Periode 1998-2000
Grondslag Wetboek van Koophandel, art. 63a.
Product Advies (rapporten, brieven)

(47.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het adviseren van de minister van Justitie met betrekking tot vaststelling of wijziging van de
Colportagewet.

Periode 1998-
Bron Kamerstukken II 1971-1972, 11 549, nr. 3, p. 10.
Product Advies (rapporten, brieven)

(48.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het dagtekenen van akten van colportageovereenkomsten.
Periode 1998-
Grondslag Colportagewet (Stb. 1973, 438) art. 25, lid 3.
Product dagtekeningen

(49.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het adviseren van de kantonrechter inzake de huurprijs van bedrijfspanden.
Periode 1998-
Bron Brief van de staatssecretaris van Economische Zaken aan de besturen van de Kamers van
koophandel en fabrieken betreffende bedrijfshuuradviescommissies (7 februari 1980).
Product Advies (rapporten, brieven)

Hoofdstuk 4 Stimulering van de regionale economie

Een van de voornaamste taken van de kamers van koophandel is volgens artikel 2 van de Wet op de Kamers van koophandel en fabrieken het bevorderen van ‘de economische belangen van handel, industrie, ambacht en dienstverlening (het bedrijfsleven) in hun gebied’. Het bedrijfsleven vormt echter een heterogeen geheel, waar bij de afzonderlijke ondernemingen vaak sprake is van tegengestelde belangen. De kamers van koophandel hebben de bovenstaande taak op een dusdanige manier geïnterpreteerd dat zij altijd zullen proberen het belang van het gehele bedrijfsleven in de regio te stimuleren.²⁸ In de praktijk komt het er op neer dat de kamers van koophandel zichzelf tot taak hebben gesteld de bedrijfsomgeving en het vestigingsklimaat voor het bedrijfsleven te optimaliseren en goede situaties te behouden.

4.1 Belangenbehartiging van het regionale bedrijfsleven

Een instrument om een gezonde economische ontwikkeling van de regio te waarborgen is de pleitbezorging naar de overheid. Dit is vastgelegd in de Wet op de Kamers van koophandel en fabrieken; volgens artikel 26 kan een kamer desgevraagd of uit eigen beweging openbare lichamen adviseren voor zover het betreft gelegenheden die de belangen van het regionale bedrijfsleven raken. Het gaat hierbij dus om lokale, regionale en nationale overheden, maar ook bijvoorbeeld om waterschappen. De positie van de kamers als autonome regionale bestuursorganen heeft tot gevolg dat zij ten opzichte van landelijke en provinciale overheden meestal alleen advies leveren als het voor een bepaalde regio belangrijk is. Als dit een grens van een regio overschrijdt werken de kamers van koophandel hierin samen. In sommige gevallen wordt dit in een formeel samenwerkingsverband gedaan, zoals dat in de “Samenwerkende Kamers van koophandel Noord-Holland” is gedaan. In andere gevallen worden op ad-hoc basis door verschillende betrokken kamers van koophandel gezamenlijk werkgroepen, commissies en dergelijke opgericht om een advies uit te brengen. Een voorbeeld hiervan is de beleidsvisie die de Kamers van Amsterdam, Haaglanden, Rijnland, Rotterdam en Utrecht hebben gegeven met betrekking tot de infrastructurele inrichting van de Randstad. Hiervoor is een stuurgroep ingesteld, samengesteld uit deskundigen van de betrokken kamers.²⁹

Waar mogelijk zullen de kamers van koophandel proberen het bedrijfsleven te betrekken wanneer de belangen van het bedrijfsleven geschaad dreigen te worden. De belangenbehartiging is immers vooral een taak van ondernemersorganisaties. Ze voeren daardoor overleg met ondernemersorganisaties en proberen acties vanuit het bedrijfsleven te coördineren. Om de lobby naar de overheid te verbeteren kunnen bijvoorbeeld samenwerkingsverbanden gesloten worden. Een voorbeeld hiervan is het platform ‘Partners in de Rijnstreek’, waarin naast de Kamer van koophandel Rijnland een aantal ondernemersorganisaties in de Rijnstreek, maar ook het Regionaal Bestuur Arbeidsvoorziening en de Gemeente Leiden zijn vertegenwoordigd.³⁰ Ook hebben de kamers van koophandel een signaleringsfunctie naar het bedrijfsleven. Veranderingen in bijvoorbeeld bestemmingsplannen worden bijgehouden en betrokken bedrijven worden gestimuleerd als belanghebbende in de bestemmingsplan-procedure op te treden. Wanneer dit optreden in een bestemmingsplan-procedure voor meerdere bedrijven van belang is, kan de kamer van koophandel besluiten zelf een zienswijze in te brengen. Op regionaal en landelijk niveau, bijvoorbeeld bij de aanleg van Rijkswegen, wordt dit meestal door de kamers zelf gedaan.

Belangenbehartiging door de kamers van koophandel is meer dan lobby alleen. Het betekent ook dat de Kamers overheden en het bedrijfsleven dicht bij elkaar tracht te brengen. Regionale overlegfora tussen overheid en het bedrijfsleven bieden de mogelijkheid om beleidsvoornemens en -wensen in een vroeg stadium op elkaar af te stemmen onderling begrip te kweken voor ieders standpunten. De kamers van koophandel zijn

²⁸ Buenk, drs. B.W., De Kamers van Koophandel in de praktijk (Deventer 1991) p. 19.

²⁹ Kamers van koophandel Amsterdam, Haaglanden, Rijnland, Rotterdam, Utrecht [Stuurgroep 2010], Doorstart voor de Randstad. Naar een betere samenhang tussen mobiliteit en inrichting van de metropool (Delft 1999) p. 3.

³⁰ Kamer van koophandel en fabrieken voor Rijnland, De Kamer van Koophandel in 1997. Jaarverslag 1997 van de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Rijnland (Leiden 1998) p. 9-10.

vaak gesprekspartner in dergelijke regionale bijeenkomsten, maar de overleggen worden ook door de kamers zelf georganiseerd. Ook vanuit de overheid is men geneigd om de kamers van koophandel al vroeg bij het beleidsvormingsproces te betrekken, vooral om te vermijden dat de betrokken kamer van koophandel een officiële zienswijze inbrengt.

Het veld van beleidsadvisering is vrij complex en wordt door de regionale stimulering en projectmatig werken nog verder gecompliceerd. Bij het toewijzen van handelingen aan documenten zal ten eerste er op gelet moeten worden of het gaat om vastgelegde beleidstrajecten zoals bijvoorbeeld de vaststelling van een bestemmingsplan. In de meeste gevallen hebben de kamers van koophandel bij dergelijke processen een recht om als belanghebbende op te treden. Zodra het niet gaat om beleidstraject gaat waarbij een zienswijze ingediend kan worden, bestaat er algemene handeling inzake de 'totstandkoming van beleid'. Bij onduidelijkheden over het verschil tussen algemene beleidsadvisering (die niet vastligt in een bepaald traject) en projectmatige stimulering is (het vermoeden van) het einde of gevolg van het advies bepalend. Leidt bijvoorbeeld een advies tot een project waarbij de kamers van koophandel betrokken zijn, dan moet gekozen worden voor de handeling in de volgende paragraaf.

Handelingen

(50.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het vaststellen en formuleren van (gemeenschappelijk) beleid met betrekking tot belangenbehartiging van het regionale bedrijfsleven.
Periode 1998-
Bron Gesprek met dhr. dr. A.H. Rijkerkerk d.d. 20 oktober 2000.
Product Nota's, rapporten, brieven
Opmerking Hieronder valt ook overleg met het bedrijfsleven en ondernemersorganisaties over belangenbehartiging door de kamers van koophandel.

(51.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het deelnemen aan en leveren van bijdragen aan samenwerkingsverbanden ter vertegenwoordiging van het regionale bedrijfsleven.
Periode 1998-
Grondslag Wet op de kamers van koophandel en fabrieken 1997 (Stb. 1997, 783) art. 27, lid 1.

(52.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het deelnemen aan en leveren van bijdragen aan regionale overlegfora en -platforms tussen overheid en bedrijfsleven.
Periode 1998-
Grondslag Wet op de kamers van koophandel en fabrieken 1997 (Stb. 1997, 783) art. 27, lid 1.

(53.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het organiseren van regionale overlegfora en -bijeenkomsten tussen overheid en bedrijfsleven.
Periode 1998-
Grondslag Wet op de kamers van koophandel en fabrieken 1997 (Stb. 1997, 783) art. 27, lid 1.

(54.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het leveren van instemmende reacties op ontwerpen, startnotities of projectnota's met betrekking tot de uitvoering van werken door de overheid.
Periode 1998-
Grondslag Wet op de kamers van koophandel en fabrieken 1997 (Stb. 1997, 783) art. 26.

(55.)

Actor	Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling	Het leveren van instemmende reacties op ontwerpen of concepten van planvorming door de overheid.
Periode	1998-
Grondslag	Wet op de kamers van koophandel en fabrieken 1997 (Stb. 1997, 783) art. 26.
Opmerking	Het gaat o.a. om planvorming op het gebied van: <ul style="list-style-type: none">• Ruimtelijke ordening (bestemmings- en streekplannen, Nota's Ruimtelijke Ordening);• Waterhuishouding (beheersplannen, Nota's Waterhuishouding);• Milieu (milieubeleidsplannen);• Verkeer en vervoer (verkeers- en vervoersplannen).

(56.)

Actor	Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling	Het leveren van instemmende reacties op ontwerp-besluiten of verordeningen van overheden.
Periode	1998-
Grondslag	Wet op de kamers van koophandel en fabrieken 1997 (Stb. 1997, 783) art. 26.

(57.)

Actor	Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling	Het op aanvraag van overheden verstrekken van advies.
Periode	1998-
Grondslag	Wet op de kamers van koophandel en fabrieken 1997 (Stb. 1997, 783) art. 26.
Product	Advies (rapporten, brieven)
Opmerking	Het gaat o.a. om beleidsvorming op het gebied van: <ul style="list-style-type: none">• Ruimtelijke ordening;• Recreatie en toerisme;• Milieu en energie;• Onderwijs en kennis;• Criminaliteitsbestrijding;• Infrastructuur, verkeer en vervoer;• Steden (Grotestedenbeleid).

(58.)

Actor	Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling	Het adviseren van het bedrijfsleven en ondernemersorganisaties met betrekking tot het adviseren van en het inbrengen van zienswijzes bij overheden bij de totstandkoming van beleid, planvorming, uitvoering van werken en wet- en regelgeving.
Periode	1998-
Bron	KvK Zwolle, Jaarverslag 1999 (Zwolle 2000) p. 28, Gesprek met dhr. dr. A.H. Rijkkerk d.d. 20 oktober 2000.
Product	Advies (rapporten, brieven)

4.2 Stimulering van de regionale economie

Dat het stimuleren van de regionale economie niet alleen kan blijven bij beleidsadvisering, is in de loop der tijd voor de kamers van koophandel steeds duidelijker geworden. Om de bedrijfsomgeving en het vestigingsklimaat voor het bedrijfsleven te verbeteren wordt steeds meer op project-basis samenwerking gezocht met het betrokken bedrijfsleven en betrokken overheden. Deze ontwikkeling heeft te maken met de terugtrekkende positie van de centrale overheden op dit gebied en het toegenomen vertrouwen in het zelforganiserende vermogen van het bedrijfsleven. De kamer speelt hierin door haar positie tussen overheid en het bedrijfsleven in meestal een initiërende en enthousiasmerende rol.

Het betreft een scala aan projecten. De veiligheid van winkelcentra, uitgaansgebieden en bedrijventerreinen is bijvoorbeeld van groot belang voor het economisch klimaat. De kamers van koophandel proberen elk op verschillende wijze dit te verbeteren, bijvoorbeeld door het organiseren van bijeenkomsten, of door tot stand brengen van een gezamenlijk toezicht op bedrijventerreinen, in sommige gevallen in samenwerking met de politie. Ook wanneer bedrijven andere activiteiten op een bedrijventerrein samen willen brengen, kan de kamer een bemiddelende rol spelen. Het (beroeps-)onderwijs is ook een belangrijk aandachtspunt van de kamers van koophandel. De kamers van koophandel hebben het standpunt dat het (beroeps-)onderwijs de arbeidskrachten moet leveren waar in het bedrijfsleven vraag naar is. Om dit te bewerkstelligen hebben verschillende kamers netwerken opgezet om het onderwijs en het bedrijfsleven dichter bij elkaar te brengen. Diverse projecten met het beroepsonderwijs en het bedrijfsleven hebben of hadden bijvoorbeeld stimulering van deelname aan het voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs tot doel. Ook wordt door kamers van koophandel op onderwijsbijeenkomsten geprobeerd de beeldvorming rond het beroepsonderwijs te verbeteren.

Naast het initiëren, het coördineren van en het deelnemen aan projecten ter stimulering van de regionale economie hebben de kamers van koophandel ook de mogelijkheid om bepaalde projecten of instellingen te financieren. In artikel 27 van de Wet op de Kamers van koophandel en fabrieken is dit vastgelegd. De financiële stimulering in de vorm van tijdelijke (mede-)financiering of subsidiëring loopt vaak parallel aan bovengenoemde projecten. De financiële betrokkenheid van de kamers is echter aan voorwaarden verbonden. Zo mag, rekening houdend met het gegeven dat alleen algemene belangen bevorderd mogen worden, geen subsidie verstrekt worden aan individuele bedrijven. Wel wordt subsidie verstrekt aan samenwerkingsverbanden die zijn opgericht ter uitvoering van projecten, of aan instellingen en verenigingen die in het algemeen tot doel hebben de regionale economie te bevorderen. Een andere voorwaarde is dat financiering door de kamers van koophandel niet risicodragend mag zijn.

Zoals al uit het bovenstaande blijkt is de grens tussen projecten en adviezen door de samenwerking met de overheid op beide gebieden vrij onduidelijk. Soms kan een advies van een of meerdere Kamers leiden tot een project. Een voorbeeld hiervan is een advies van de kamers van koophandel van Amsterdam, Haaglanden, Rotterdam en Utrecht over de revitalisering van achterstandswijken uit 1998, dat tot gevolg had dat bij en door de betrokken kamers van koophandel projecten zijn opgestart om deze achterstand recht te trekken door het allochtoon ondernemerschap in de wijken te stimuleren.³¹ De vervaging van grenzen wordt versterkt doordat verschillende kamers het projectmatig werken hebben ingevoerd binnen de eigen organisatie, zodat pure adviezen ook 'projecten' zijn gaan heten. De verschillen tussen de kamers van koophandel zijn op dit punt erg groot. Sommige kamers beperken zich vrijwel geheel tot het geven van adviezen aan overheden, terwijl andere kamers, zoals de kamer van koophandel Haaglanden, zich veel meer hebben gericht op andere vormen van regiostimulering en mede daardoor ook het projectmatig werken hebben ingevoerd.

Wanneer kan nu gesproken worden over een advies en wanneer van een project? In de praktijk zal zoals gemeld het verschil tussen een project en een advies af en toe gering zijn. Wanneer er door de kamers van koophandel alleen geadviseerd wordt, is het duidelijk dat gebruik moet worden gemaakt van handelingen uit de vorige paragraaf. Ook bij het initiëren van een project waarbij door een kamer van koophandel bijvoorbeeld de beveiliging van een bedrijventerrein geïnitieerd wordt is het vrij voor de hand liggend dat voor de handeling uit deze paragraaf gekozen moet worden. Wanneer er echter onduidelijkheden zijn moet er gelet worden op (het vermoeden van) het einde van 'de zaak'. Eindigt het advies in een project waarbij de kamers van koophandel betrokken zijn of worden, dan is het dus een 'project' en moet de betreffende handeling uit deze paragraaf gebruikt worden.

Handelingen

(59.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken

Handeling Het vaststellen en formuleren van (gemeenschappelijk) beleid met betrekking tot het stimuleren van de regionale economie.

³¹ Kamers van koophandel en fabrieken Amsterdam, Haaglanden, Rotterdam en Utrecht, De wijk in bedrijf. De revitalisering van wijken met sociaal-economische en stedenbouwkundige achterstand. (z.p. 1998).

- Periode 1998-
Bron Gesprek met dhr. dr. A.H. Rijkerkerk d.d. 20 oktober 2000.
Product Nota's, rapporten, brieven.
- (60.)
Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het leveren van bijdragen ter uitvoering van projecten ter stimulering van de regionale economie.
Periode 1998-
Grondslag Wet op de kamers van koophandel en fabrieken 1997 (Stb. 1997, 783) art. 27, lid 1.
Opmerking Het gaat hier niet om adviezen inzake bedrijfsinterne projecten. Zie hiervoor hoofdstuk 6
- (61.)
Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het adviseren van het bedrijfsleven en ondernemersorganisaties met betrekking tot het initiëren en organiseren van projecten ter stimulering van de regionale economie.
Periode 1998-
Bron Brief van dhr. R. de Vree d.d. 11 december 2000.
Product Advies (rapporten, brieven)
- (62.)
Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het verlenen van subsidies aan instellingen die de regionale economie bevorderen.
Periode 1998-
Grondslag Wet op de kamers van koophandel en fabrieken 1997 (Stb. 1997, 783) art. 27, lid 2.
Product Besluit
- (63.)
Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het verlenen van subsidies aan projecten ter stimulering van de regionale economie.
Periode 1998-
Grondslag Wet op de kamers van koophandel en fabrieken 1997 (Stb. 1997, 783) art. 27, lid 2.
Product Besluit
Opmerking Het gaat hier niet om bedrijfsinterne projecten. Zie hiervoor het hoofdstuk 6.
- (64.)
Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het ontwerpen, toekennen en uitreiken van gedenkpenningen of medailles aan personen of lichamen.
Periode 1998-
Bron (o.a.) Bestuursreglement KvK Haaglanden (1998) art. 38-41.
Product Besluit
Opmerking Gedenkpenningen en medailles worden toegekend aan personen die zich verdienstelijk hebben gemaakt aan de kamer van koophandel of de regionale economie.
Deze handeling wordt niet door iedere kamer van koophandel verricht.
- (65.)
Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het ontwerpen en beschikbaar stellen van medailles voor tentoonstellingen of concoursen.
Periode 1998-
Bron (o.a.) Bestuursreglement KvK Haaglanden (1998) art. 41.
Product Besluit
Opmerking In spoedeisende gevallen heeft het dagelijks bestuur de bevoegdheid een beslissing over het beschikbaar stellen van medailles te nemen.
Deze handeling wordt niet door iedere kamer van koophandel verricht.

4.3 Arbitrage en bemiddeling

In de loop van deze eeuw is het aantal rechtskundige geschillen dat door arbitrage werd berecht sterk toegenomen. Er zijn hiervoor een aantal redenen op te noemen. De mogelijkheid om voor een conflict over levering of betaling van goederen een procedure aan te spannen bij de rechtbank heeft altijd veel tijd gekost, waardoor ondernemingen in toenemende mate arbitrale bedingen opnamen in leveringsbepalingen. Bovendien is arbitrale rechtspraak flexibeler; de procedure biedt grote aanpassingsmogelijkheden aan de omstandigheden van het geschil. Een belangrijke reden voor het zoeken naar een andere manier om geschillen op te lossen, was dat ondernemingen de personen die over kwaliteitskwesties en handelsgewoonten moesten beslissen in de kringen van deskundigen zochten. De kamers van koophandel zijn vooral door de laatstgenoemde reden een rol in arbitrage gaan spelen.

De grondslag voor de mogelijkheid om geschillen aan de uitspraak van scheidsmannen of arbiters te onderwerpen is de overeenkomst tussen partijen om dit te doen. Dit kan door een arbitraal beding van te voren op te nemen in de leverings- of betalingsvoorwaarden of door een 'akte van compromis' te sluiten. De akte dient schriftelijk te worden aangegaan en in de overeenkomst worden de arbiters met name genoemd. Dit laatste geldt niet voor het arbitraal beding. Het beding geldt voor alle in de toekomst te onderwerpen geschillen, waardoor de aard en inhoud van de geschillen niet of moeilijk valt te voorzien. Gebruikelijk is daarom in een arbitraal beding een onpartijdige en deskundige instantie aan te wijzen, die in voorkomende gevallen de arbiters benoemt. Dit kan een Kamer van koophandel zijn, maar ook bijvoorbeeld de Stichting Nederlands Arbitrage Instituut (NAI). Er bestaat een zekere taakverdeling tussen de kamers van koophandel en het NAI. Het NAI zal bijvoorbeeld optreden wanneer een geschil branche-overstijgend is. De kamers van koophandel zijn vertegenwoordigd in het bestuur van het NAI.³²

De procedure voor arbitrage is vastgelegd in het arbitrage-reglement zoals deze door de kamers van koophandel zijn vastgesteld. Hierin zijn ook de wettelijke voorschriften opgenomen uit het Boek 4 van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering (art. 1020 - 1076), opdat de partijen die niet afzonderlijk behoeven na te gaan. De arbitrage wordt aanhangig gemaakt door het indienen van een arbitrage-aanvraag bij het secretariaat van een kamer van koophandel. De aanvraag van de eiser dient een aantal gegevens te bevatten, zoals bijvoorbeeld een omschrijving van het geschil en de vordering van de eiser. Een exemplaar van de aanvraag gaat naar de verweerder, die zo de gelegenheid krijgt om te antwoorden en eventueel een tegenvordering in te stellen. De aanvraag en antwoord dienen ter inleiding van de procedure en dienen daardoor beknopt te zijn. Daarnaast kunnen eiser en verweerder een 'memorie van eis' of een 'memorie van antwoord' indienen, waarbij bijvoorbeeld van tevoren een beroep kan worden ingesteld. Na ontvangst van het korte antwoord beslist de voorzitter van de kamer over de benoeming van de arbiter of arbiters, bevestigd in een aan de arbiters gerichte benoemingsbrief. Het aantal arbiters is altijd oneven, meestal gaat het om één of drie 'scheidsmannen'. Vanaf de instelling van het scheidsgerecht hebben de kamers van koophandel geen of weinig bemoeienis meer. Het vonnis van het scheidsgerecht is voor alle partijen bindend, met ingang van de dag waarop het is gewezen. Rectificatie naderhand is nog voor een beperkte tijd mogelijk, maar er bestaat geen hoger beroep in de arbitrage-procedure.³³

Behalve door middel van arbitrage kan bij een geschil een oplossing gezocht worden door het vragen van een bindend advies aan scheidsmannen. In het verleden werd deze optie soms gekozen, omdat het de mogelijkheid inhield om tijdens de procedure tot een vergelijk te komen, hetwelk dan in het bindend advies kon worden opgenomen. Dit verschil met arbitrage is echter verdwenen. Hierdoor is het bindend advies minder in trek, mede doordat een bindend advies niet rechterlijk afdwingbaar is, zoals dat bij een arbitrage-vonnissen wel het geval is.³⁴

³² Buenk, drs. B.W., *De Kamers van Koophandel in de praktijk* (Deventer 1991) p. 129-131.

³³ Kamer van koophandel en fabrieken voor Haaglanden, *Arbitrage-reglement voor de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Haaglanden* (Den Haag 1993).

³⁴ Buenk, drs. B.W., *De Kamers van Koophandel in de praktijk* (Deventer 1991) p. 134.

Toch blijven er echter gevallen die niet vatbaar zijn voor een rechterlijke procedure, een arbitrage of een bindend advies, of waarvoor deze methoden relatief te duur zijn. Procedures in het buitenland zijn vaak zo duur dat een gemaakte vordering, vooral wanneer het gaat om relatief kleine bedragen, niet rendabel is. Ook een tekort aan bewijs van de eiser kan hem ervan weerhouden een aanvraag voor arbitrage in te dienen. Een andere overweging kan zijn dat de eiser de goede verhouding met de tegenpartij (als aantrekkelijke handelspartner) niet wil schaden. Met het motto 'beter een mager vergelijk, dan een vet proces' in gedachten, wenden ondernemingen zich vaak tot een kamer van koophandel met het verzoek in een conflict te bemiddelen. Een dergelijke bemiddeling, wanneer een kamer deze verleent, is naar beide zijden vrijblijvend.³⁵

De kamers van koophandel bieden, evenals de arrondissementsrechtbanken, aan ondernemingen de mogelijkheid tot het deponeren van leverings- en betalingsvoorwaarden. De grondslag hiervoor is te vinden in het vierde boek van het Burgerlijk Wetboek (art. 234), maar al voordat dit artikel werd ingevoegd bestond deze dienstverlening van de kamers van koophandel. De toegankelijkheid van de algemene voorwaarden door de deponering ervan kan namelijk in hoge mate bijdragen aan het voorkomen van zakelijke conflicten.³⁶

Handelingen

(66.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het vaststellen en formuleren van (gemeenschappelijk) beleid met betrekking tot arbitrage en bemiddeling.
Periode 1998-
Bron Gesprek met mw. mr. E.J.M. van Duijn - ter Bals d.d. 25 oktober 2000.
Product Nota's, rapporten, brieven

(67.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het vaststellen van voorwaarden en regels met betrekking tot arbitrage en bemiddeling door de Kamers van koophandel en fabrieken.
Periode 1998-
Bron Buenk, drs. B.W., De Kamers van Koophandel in de praktijk (Deventer 1991) p. 132
Product Arbitragereglement

(68.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het leveren van bijdragen aan en het voeren van overleg met nationale en internationale instanties op het gebied van arbitrage en bemiddeling.
Periode 1998-
Bron Buenk, drs. B.W., De Kamers van Koophandel in de praktijk (Deventer 1991) p. 131.
Opmerking Het gaat bijv. om het Nederlands Arbitrage Instituut. De Kamers van koophandel en fabrieken zijn in het bestuur van deze stichting vertegenwoordigd.

(69.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het beheren en ter inzage leggen van door bedrijven gedeponeerde algemene (leverings- of betalings)voorwaarden voor het sluiten van overeenkomsten.
Periode 1998-
Grondslag Burgerlijk Wetboek, Boek 6, art. 234.

(70.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het benoemen, uit de functie ontheffen en vervangen van arbiters bij arbitrale gedingen
Periode 1998-

³⁵ Buenk, drs. B.W., De Kamers van Koophandel in de praktijk (Deventer 1991) p. 136.

³⁶ Buenk, drs. B.W., De Kamers van Koophandel in de praktijk (Deventer 1991) p. 135.

Grondslag Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, Boek 4, art. 1023, 1027
Product Besluit

(71.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het benoemen, uit de functie ontheffen en vervangen van adviseurs voor het leveren van een bindend advies.
Periode 1998-
Bron Buenk, drs. B.W., De Kamers van Koophandel in de praktijk (Deventer 1991) p. 134.
Product Besluit

(72.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het beëindigen van opdrachten van scheidsrechters om een uitspraak te doen in een arbitraal geding.
Periode 1998-
Grondslag Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, Boek 4, art. 1031, lid 2.
Product Besluit

(73.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het verlenen van bemiddeling in zakelijke geschillen.
Periode 1998-
Bron Buenk, drs. B.W., De Kamers van Koophandel in de praktijk (Deventer 1991) p. 135-136.
Product Advies (rapporten, brieven)
Opmerking Bemiddeling heeft zowel op nationaal als internationaal niveau plaats.

Hoofdstuk 5 Buitenlandse handel en internationale samenwerking

Naast de bevordering van de regionale economie heeft de bevordering van de internationale handel een speciale plaats ingenomen. Dat is vanwege de positie van Nederland als internationaal georiënteerd land natuurlijk niet echt verwonderlijk. De kamers van koophandel zijn echter niet allen even actief op het gebied van import en export. In de loop der tijd hebben vooral de Kamers van koophandel en fabrieken voor Rotterdam en Amsterdam zich gespecialiseerd op dit gebied. Het taakgebied van buitenlandse handel is vrij complex; het bevat wettelijke taken (exportdocumenten), taken op het gebied van stimulering van de economie en voorlichtingsactiviteiten. De meeste taken op dit gebied zijn opgenomen in het Kernpakket Nieuwe Stijl, een pakket aan diensten en producten van de Kamers. Er is echter voor gekozen om alleen de voorlichtingsactiviteiten (de exportconsulenten) in hoofdstuk 6 te behandelen. Overige zaken op het gebied van internationale handel komen naast internationale samenwerking in dit hoofdstuk aan de orde.

5.1 Exportdocumenten

Ondanks de vele pogingen tot liberalisatie van het internationale handelsverkeer spelen exportdocumenten nog steeds een belangrijke rol in de internationale handel. De kamers van koophandel zijn al vroeg betrokken geweest bij de afgifte van deze documenten. Het werd voor het eerst vastgelegd in 1916 (Stb. 1916, 490), maar reeds lang daarvoor verstrekten de kamers verklaringen om bedrijven bij te staan bij het exporteren van goederen, de zogenaamde 'verklaringen van oorsprong'. In 1920 werd de bevoegdheid ingevoegd in de Wet op de Kamers van koophandel en fabrieken. Niet lang daarna werd in Genève het 'Verdrag tot vereenvoudiging van douaneformaliteiten' door Nederland ondertekend. Dit verdrag vormde de basis van de 'certificaten van oorsprong', waarbij in het verdrag werd bepaald dat de ondertekenende landen de certificaten van oorsprong, afgegeven door de bevoegde instanties in andere landen, zonder meer moesten ondertekenen. Met de ratificering van het verdrag in 1925 werd de bevoegdheid tot het afgeven van deze certificaten overgedragen aan de Kamers.³⁷ Een ander soort exportdocument ontstond door de Europese eenwording. De EEG en later de EG sloot overeenkomsten af met landen of groepen landen, waarbij tariefpreferenties werden toegekend aan bepaalde goederen uit de landen waarmee een verdrag was afgesloten. Om recht te hebben op dergelijke tariefvoordelen is een EUR-certificaat nodig, ofwel een certificaat inzake goederenverkeer. Deze worden afgegeven door de Douane, maar aan de Kamers wordt om advies gevraagd.

Met het Besluit afgifte oorsprongsverklaringen (Stb. 1976, 605) werd de afgifte van de bovenstaande exportdocumenten geregeld. Zoals de titel van het besluit al zegt hebben al deze exportdocumenten te maken met de oorsprong van goederen. Certificaten van oorsprong worden door landen gevraagd bij de import van goederen om te kunnen bepalen uit welk het land de goederen afkomstig zijn. Hier zijn handelspolitieke of puur politieke beweegredenen voor. Islamitische landen willen bijvoorbeeld goederen uit Israël weren, andere landen hebben grote invoerbepalingen om de eigen industrie te beschermen. Het bepalen van de oorsprong van goederen blijkt in de praktijk vrij gecompliceerd. Voor bijvoorbeeld delfstoffen geldt dit niet, deze zijn 'geheel en al verkregen' in het land van oorsprong. Bij de meeste goederen worden echter producten uit andere landen verwerkt en geassembleerd tot nieuwe producten. Een geëxporteerde computer uit Nederland kan bijvoorbeeld nooit volledig van Nederlandse oorsprong zijn, alleen al omdat in Nederland geen ijzererts te vinden is. In de loop der tijd is hiervoor een stelsel aan criteria en normen ontwikkeld. Vanaf de jaren zestig gebeurde dit in EEG-verband; in Verordening (EEG) 802/68 werden de zogenaamde nietpreferentiële oorsprongsregels omschreven. Met ingang van 1994 zijn deze regels opgenomen in het Communautair Douane Wetboek.³⁸

Ondanks vastgestelde regels en criteria zijn er continu geschilpunten over het vaststellen van de oorsprong van goederen en worden de criteria steeds bijgesteld. Dit gebeurt binnen de Europese Gemeenschap in het 'DG for taxation and customs union and customs policy' (TAXUD), in Nederland aangeduid als het Douane Code Comité, sector oorsprong. De Kamers van koophandel zijn in dit gremium vertegenwoordigd. Op nati-

³⁷ Buenk, drs. B.W., De Kamers van Koophandel in de praktijk (Deventer 1991) p. 167.

³⁸ Broekhoven, M.J., Certificaten van oorsprong en Certificaten inzake Goederenverkeer (Rotterdam 2000) p. 3.

onaal niveau vindt er overleg plaats in een 'adviescommissie voor de oorsprong'. In de adviescommissie zijn de ministeries van Economische Zaken, Financiën en Landbouw, Natuurbeheer en Visserij en de kamers van koophandel vertegenwoordigd. De adviescommissie geeft bij geschilpunten over de vaststelling van de oorsprong van bepaalde goederen een uitspraak over de oorsprong. Ook wordt in het overleg het Nederlandse standpunt vastgesteld voor het overleg in het Douane Code Comité van de Europese Gemeenschap. Binnen de kamers van koophandel bestaat daarnaast nog een werkgroep oorsprong, waarin bijvoorbeeld een kwaliteitsmonitor is ontwikkeld met betrekking tot de afgifte van exportdocumenten. Wanneer een bepaalde kamer verzuimt aan bepaalde standaarden te voldoen kan dat tot gevolg hebben dat de afgifte van exportdocumenten door een andere kamer van koophandel wordt overgenomen.

Naast de certificaten van oorsprong, verklaringen inzake de oorsprong en certificaten inzake goederenverkeer bestaan er nog andere vormen van exportdocumenten. Zo worden per 1 januari 1997 binnen EU Bindende Oorsprongs Inlichtingen (BOI) afgegeven. De afgifte hiervan vloeit voort uit de onderhandelingen binnen de Wereld Handelsorganisatie (WHO) in Uruguay. De ondertekenende landen hebben zich door de ondertekening van het WHO-akkoord verplicht om belanghebbenden binnen 150 dagen een schriftelijk antwoord te geven op de vraag welke oorsprong een bepaald product heeft. Dit leidde binnen de Europese Unie tot de vaststelling van de Bindende Oorsprongs Inlichting. De BOI geeft een zekerheid over alle aspecten van de oorsprong van goederen, maar heeft niet de rechtszekerheid van bijvoorbeeld het certificaat van oorsprong. De BOI kan zowel bij export als import worden aangevraagd. Bij export wordt de aanvraag ingediend en behandeld door de kamers van koophandel. Wanneer een onderneming over een regeling 'toegelaten exporteur' beschikt wordt de aanvraag behandeld door de Douane. Ook alle aanvragen voor een BOI met betrekking tot import van goederen worden ingediend en behandeld door de Douane.³⁹

Exportdocumenten die de handelsformaliteiten juist beperken zijn de carnets A.T.A. (beginletters van Admission Temporaire en Temporary Admission). Dit document kan worden aangevraagd wanneer bijvoorbeeld een ondernemer tijdelijk goederen een land moet invoeren zonder deze te willen verhandelen. Vast staat dat de goederen die een bepaald land worden ingevoerd weer in dezelfde staat weer moeten worden uitgevoerd. Het gaat hier om tentoonstellingsmateriaal, beroepsmateriaal en handelsmonsters; met een carnet A.T.A., mits goed gebruikt, hoeft de ondernemer geen invoerrechten te betalen over de genoemde goederen. Het gebruik van de goederen is voor de aanvraag van het carnet belangrijker dan de aard van de goederen. Om dat verschil duidelijk te maken met een voorbeeld: een ondernemer die een vrachtwagen tijdelijk Polen wil invoeren om er daar goederen mee te vervoeren of om de vrachtwagen daar te verkopen heeft geen recht op een carnet A.T.A.. Gaat de ondernemer met de vrachtwagen op tentoonstellingen staan, dan heeft hij wel recht op een carnet A.T.A.

Van belang voor een goede werking van het carnet is het stelsel van aangesloten landen bij de A.T.A.-conventie van 6 december 1961. Dit zorgde voor een systeem van wederzijdse aanvaarding van de aansprakelijkheid van eventueel verschuldigde kosten. Met name het Bureau van de internationale Kamers van koophandel (zie paragraaf 6.3) heeft ervoor gezorgd dat deze garantieketen tot stand is gekomen. De douane van het land van invoer vordert de verschuldigde kosten op de garanderende instantie van dat land. De garanderende instantie vordert op haar beurt de kosten bij de garantstaande zusterorganisatie van het land waar het document is afgegeven. Deze laatste spreekt vervolgens de kamer van afgifte aan die vervolgens de garanderende instantie voor haar land schadeloos stelt en uiteindelijk het verschuldigde bedrag zal moeten verhalen op de houder van het carnet.⁴⁰ In een schema is dit zo samen te vatten:

Dit garantie-traject gaat alleen in werking wanneer een carnet A.T.A. op een verkeerde wijze gebruikt is of wanneer goederen te laat (het carnet is 1 jaar geldig) of niet worden uitgevoerd. Dan is de houder van het carnet toch invoerrechten verschuldigd, zodat ze door de douane van het land van invoer ingevorderd moeten worden. De kamer van koophandel voor Amsterdam is voor Nederland aangewezen als de garantstaande of aansprakelijke organisatie voor de afgifte van de carnets A.T.A..⁴¹ De kamer van koophandel voor Amsterdam heeft de afgifte van carnets overigens wel gedelegeerd naar de andere Kamers in Nederland. Als

³⁹ Broekhoven, M.J., Certificaten van oorsprong en Certificaten inzake Goederenverkeer (Rotterdam 2000) p. 13-14.

⁴⁰ Wit, H., Leidraad behandeling carnets-A.T.A. (Amsterdam z.j.) p. 2.

⁴¹ Beschikking van het ministerie van Financiën van 26 juni 1963, nr. 145 (laatst gewijzigd bij besluit van 18 augustus 1999, nr. DA1999-00358).

garantstaande organisatie heeft de kamer van koophandel voor Amsterdam wel de positie dat de overige Kamers verantwoording schuldig zijn aan haar voor wat betreft de afgifte van de carnets A.T.A.. Eens in het kwartaal moeten de overige Kamers bijvoorbeeld opgave doen van de afgegeven carnets.⁴²

Verwant met de afgifte van exportdocumenten is de legalisatie van handtekeningen door de kamers van koophandel. Met name in het internationale handelsverkeer bestaat de behoefte aan de legalisatie van handtekeningen, zoals die bijvoorbeeld onder overeenkomsten geplaatst worden waar rechten en verplichtingen voortvloeien. Bij het legaliseren van handtekeningen baseert de kamer van koophandel zich op de gegevens welke de onderneming opgegeven heeft bij inschrijving in het Handelsregister. Indien instellingen of personen niet staan ingeschreven in het handelsregister, zoals overheidsinstellingen of notarissen, hebben ze mogelijkheid handtekeningen bij de kamers te deponeren.⁴³

Handelingen

(74.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het adviseren van de minister van Economische Zaken of de minister van Financiën met betrekking tot de vaststelling of wijziging van wetgeving over de afgifte van exportdocumenten
Periode 1998-
Bron Gesprek met dhr. M.J. van Broekhoven en dhr. C.Th. Bekker d.d. 31 oktober 2000.
Product Advies (rapporten, brieven)

(75.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het vaststellen en formuleren van (gemeenschappelijk) beleid met betrekking tot de afgifte van exportdocumenten
Periode 1998-
Bron Gesprek met dhr. M.J. van Broekhoven en dhr. C.Th. Bekker d.d. 31 oktober 2000.
Product Nota's, rapporten, brieven
Opmerking Actief op dit gebied zijn met name de Kamers van koophandel en fabrieken voor Rotterdam en Amsterdam en de VVK-werkgroep Oorsprong, waarin deskundigen van verschillende Kamers zitting hebben.

(76.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het afgeven van certificaten van oorsprong.
Periode 1998-
Grondslag Wet op de kamers van koophandel en fabrieken (Stb. 1997, 783) art. 28 onder a;
Besluit afgifte oorsprongverklaringen 1976 (Stb. 1976, 605) art. 2, lid 3.
Product Certificaten van oorsprong.

(77.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het afgeven van verklaringen van oorsprong
Periode 1998-
Grondslag Wet op de kamers van koophandel en fabrieken (Stb. 1997, 783) art. 28 onder a;
Besluit afgifte oorsprongverklaringen 1976 (Stb. 1976, 605) art. 4, lid 2.
Product Verklaringen van oorsprong.

(78.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het adviseren van de minister van Financiën met betrekking tot de afgifte van certificaten

⁴² Wit, H., Leidraad behandeling carnets-A.T.A. (Amsterdam z.j.) p. 29.

⁴³ Buenk, drs. B.W., De Kamers van Koophandel in de praktijk (Deventer 1991) p. 185; Broekhoven, M.J., Certificaten van oorsprong en Certificaten inzake Goederenverkeer (Rotterdam 2000) p. 16.

	inzake goederenverkeer (EUR 1).
Periode	1998-
Grondslag	Wet op de kamers van koophandel en fabrieken (Stb. 1997, 783) art. 28 onder a; Besluit afgifte oorsprongverklaringen 1976 (Stb. 1976, 605) art. 3, lid 2
Product	Advies (brieven)
(79.)	
Actor	Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling	Het afgeven van Bindende Oorsprongs Inlichtingen.
Periode	1998-
Grondslag	Communautair Douane Wetboek (Verordening 2913/1992) art. 12 bis.
Product	Bindende Oorsprongs Inlichtingen
(80.)	
Actor	Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling	Het legaliseren van handtekeningen.
Periode	1998-
Grondslag	Wet op de kamers van koophandel en fabrieken (Stb. 1997, 783) art. 28 onder b.
(81.)	
Actor	Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling	Het delegeren van de bevoegdheid tot het afgeven van carnets A.T.A. of carnets C.P.D./China/Taiwan voor de tijdelijke invoer van goederen aan de Kamers van koophandel en fabrieken in Nederland.
Periode	1998-
Grondslag	Beschikking van het ministerie van Financiën van 26 juni 1963, nr. 145 (laatst gewijzigd bij besluit van 18 augustus 1999, nr. DA1999-00358), art. 1,
Product	Delegatiebesluit
(82.)	
Actor	Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling	Het afgeven van carnets A.T.A. of carnets C.P.D./China/Taiwan voor tijdelijke uitvoer en wederinvoer van goederen.
Periode	1998-
Grondslag	Douaneovereenkomst inzake het carnet A.T.A. voor de tijdelijke invoer van goederen (Trb. 1963, 128), Protocol tussen nationale organisaties van Kamers van koophandel van 28 juni 1963, document nr. 550/286, Beschikking van het ministerie van Financiën van 26 juni 1963, nr. 145 (laatst gewijzigd bij besluit van 18 augustus 1999, nr. DA1999-00358), Overeenkomsten tussen de Kamers van koophandel en fabrieken in Nederland en de Kamer van koophandel en fabrieken voor Amsterdam.
Product	Carnets
(83.)	
Actor	Kamers van koophandel en fabrieken voor Amsterdam
Handeling	Het behandelen en afhandelen van geschillen door onjuist gebruik van carnets A.T.A., afgegeven door buitenlandse instanties.
Periode	1998-
Grondslag	Beschikking van het ministerie van Financiën van 26 juni 1963, nr. 145 (laatst gewijzigd bij besluit van 18 augustus 1999, nr. DA1999-00358), punt 3 - 7.
(84.)	
Actor	Kamers van koophandel en fabrieken voor Amsterdam
Handeling	Het adviseren van de Kamers van koophandel en fabrieken in Nederland over de afgifte van

carnets A.T.A. of carnets C.P.D./China/Taiwan.
 Periode 1998-
 Bron Wit, H., Leidraad behandeling carnets-A.T.A. (Amsterdam z.j.) p. 53.
 Product Advies (brieven)

(85.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken
 Handeling Het doen van opgave aan de Kamer van koophandel en fabrieken voor Amsterdam over afgegeven carnets A.T.A. en carnets C.P.D./China/Taiwan.
 Periode 1998-
 Bron Wit, H., Leidraad behandeling carnets-A.T.A. (Amsterdam z.j.) p. 29.
 Product (o.a.) Kwartaalstaten

5.2 *Bevordering van de internationale handel*

De Nederlandse economie is voor een groot deel afhankelijk van de handel met het buitenland. Het gaat wat dit betreft niet alleen om export, maar ook om doorvoer en import van goederen. Door afgifte van exportdocumenten en adviseren door exportconsulenten hebben de kamers van koophandel een groot netwerk en een zodanige hoeveelheid kennis in huis, dat zij ook op het gebied van internationale handelsbevordering een taak hebben gekregen. Zij zijn echter niet de enige spelers op dit terrein. Er bestaat in Nederland een groot aantal overheden, instanties en belangenorganisaties die zich met internationale handelsbevordering bezighouden. Zo zijn er bijvoorbeeld de (twee-)landen-kamer, zoals de Nederlands-Duitse kamer van koophandel. De 'kamers van koophandel' hebben formeel gezien niets met de kamers van koophandel in Nederland te maken. In zijn meest eenvoudige vorm is een landen-kamer een vereniging zonder functionarissen of een eigen bureau, die door ondernemers in het buitenland is opgericht om goodwill te kweken voor het vaderlandse bedrijfsleven. Wanneer de handelsrelaties tussen Nederland en een ander land erg sterk zijn, gaan de relaties naar beide kanten uit; de landen-kamer heeft dan zowel leden als vestigingen in beide landen. Zij kan dan t.o.v. beide landen en hun wederzijdse economische betrekkingen, het meest efficiënt voor gegevens zorgen. De (twee-)landen-kamers hebben primair een functie als marktconsulent voor het bedrijfsleven.⁴⁴ Andere voorbeelden zijn de Federatie van Nederlandse Exporteurs (Fenedex) en de Nederlandse Export Combinatie (NEC). Ook verschillende ministeries zijn actief op het gebied van handelsbevordering en afzonderlijke onderdelen daarvan (zoals de Exportvoorlichtingsdienst, de EVD). Met deze instanties en belangenorganisaties plegen de kamers van koophandel geregeld overleg, meestal via de VVK.

Een belangrijk middel om bilaterale handelsrelaties te verbeteren is het uitzenden van handelsmissies naar het buitenland. De handelsmissies worden bijvoorbeeld in samenwerking met een landen-kamer georganiseerd, maar als een kamer van koophandel een handelsmissie organiseert valt de missie onder verantwoordelijkheid van de Nederlandse kamer van koophandel. De handelsmissies worden naar het bedrijfsleven toe gepresenteerd als door de kamers van koophandel verleende diensten. Omgekeerd worden op frequente basis buitenlandse handelsdelegaties door de Nederlandse kamers van koophandel ontvangen. Onder meer vertegenwoordigers van buitenlandse ondernemingen, buitenlandse organisaties en buitenlandse overheden kunnen deel uitmaken van de handelsdelegaties. Naast het uitzenden en ontvangen van handelsdelegatie worden door de kamers van koophandel ook bijeenkomsten georganiseerd. Deze 'netwerkbijeenkomsten' hebben de functie om contacten tussen exporterende ondernemingen onderling en met buitenlandse ondernemingen en instanties te verbeteren.

Soms hebben kamers van koophandel een permanente vertegenwoordiging in het buitenland. De kamer van koophandel Rotterdam heeft in de jaren tachtig in Sjanghai de Stichting Rotterdam Commercial Representative Office (RCRO) opgericht om het Nederlandse en Chinese bedrijfsleven met elkaar in contact te laten komen en de markt voor Nederlandse bedrijven beter toegankelijk te maken.⁴⁵ De kamer zit in het bestuur, maar de stichting is financieel onafhankelijk. In het verleden heeft de kamer van koophandel Delft een per-

⁴⁴ Buenk, drs. B.W., *De Kamers van Koophandel in de praktijk* (Deventer 1991) p. 217-219.

⁴⁵ Kamer van koophandel Rotterdam, *Jaarverslag 1999* (Rotterdam 2000) p. 20.

manente vertegenwoordiging in Litouwen gehad. Op dezelfde wijze als projecten ter stimulering van de regionale economie zijn de kamers van koophandel ook actief met projecten op het terrein van de internationale handel. De kamers van koophandel in het noorden en oosten van het land hebben bijvoorbeeld gezamenlijk een exportplan opgesteld, waarin exportbevorderende acties zijn opgenomen, die met financiële steun van de provincie Overijssel en met middelen uit het Integraal Structuur Plan Noorden des lands gerealiseerd zijn.⁴⁶ Een ander voorbeeld is de optiebeurs voor olie, die op initiatief van de kamer van koophandel Rotterdam tot stand gekomen is. Ook nemen de kamers deel aan Europese projecten, waarbij ze bijvoorbeeld de coördinatie van het project voor Nederland op zich nemen. De Kamers beschikken over grote hoeveelheden bedrijfsinformatie en exportgegevens van bedrijven en zijn daardoor een interessante partner in projecten.

Handelingen

(86.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken
 Handeling Het vaststellen en formuleren van (gemeenschappelijk) beleid met betrekking tot het stimuleren van de internationale handel.
 Periode 1998-
 Bron Gesprek met dhr. drs. G.C. Vaandrager d.d. 22 november 2000.
 Product Nota's, rapporten, brieven.
 Opmerking Actief op dit gebied is bijvoorbeeld actief de VVK-werkgroep internationale handel, bestaande uit deskundigen van de verschillende Kamers van koophandel en fabrieken. Hieronder valt ook het overleg met exportbevorderende instanties zoals de (twee-)landen-Kamers, de Fenedex (Federatie van Nederlandse exporteurs), VNO-NCW en de Nederlandse Export Combinatie. Ook met verschillende ministeries wordt overlegd over exportbevorderende maatregelen.

(87.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken
 Handeling Het oprichten, beheren of opheffen van nevenvestigingen van Kamers van koophandel en fabrieken in het buitenland.
 Periode 1998-
 Bron Gesprek met dhr. drs. G.C. Vaandrager d.d. 22 november 2000.
 Opmerking De nevenvestigingen krijgen meestal de vorm van een stichting.

(88.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken
 Handeling Het sluiten van (samenwerkings-)overeenkomsten of convenanten met exportbevorderende instanties.
 Periode 1998-
 Bron Gesprek met dhr. drs. G.C. Vaandrager d.d. 22 november 2000.
 Product Overeenkomsten, convenanten
 Opmerking Voorbeelden van exportbevorderende instanties zijn de (twee-)landen-Kamers, de Fenedex (Federatie van Nederlandse exporteurs), VNO-NCW en de Nederlandse Export Combinatie. Ook met verschillende ministeries worden convenanten gesloten op het gebied van internationale handel.

(89.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken
 Handeling Het participeren in samenwerkingsverbanden met exportbevorderende instanties.
 Periode 1998-
 Bron Gesprek met dhr. drs. G.C. Vaandrager d.d. 22 november 2000.
 Opmerking Voorbeelden van exportbevorderende instanties zijn de (twee-)landen-Kamers, de Fenedex (Federatie van Nederlandse exporteurs), VNO-NCW en de Nederlandse Export Combinatie. Ook met het ministerie van Economische Zaken zijn samenwerkingsverbanden aangegaan op

⁴⁶ Kamer van koophandel regio Zwolle, Jaarverslag 1999 (Zwolle 2000) p. 38.

het gebied van internationale handel.

(90.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het deelnemen aan handelsdelegaties of handelsmissies naar het buitenland.
Periode 1998-
Bron Gesprek met dhr. drs. G.C. Vaandrager d.d. 22 november 2000.

(91.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het ontvangen van en het voeren van overleg met buitenlandse handelsdelegaties.
Periode 1998-
Bron Gesprek met dhr. drs. G.C. Vaandrager d.d. 22 november 2000.
Opmerking Onder handelsdelegaties worden verstaan (vertegenwoordigers van) buitenlandse ondernemingen, (vertegenwoordigers van) buitenlandse organisaties en (vertegenwoordigers van) buitenlandse overheden.

(92.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het leveren van bijdragen aan projecten ter stimulering van de internationale handel.
Periode 1998-
Bron Gesprek met dhr. drs. G.C. Vaandrager d.d. 22 november 2000.
Opmerking Het gaat hier niet om adviezen inzake bedrijfsinterne projecten. Zie hiervoor hoofdstuk 6. De projecten worden ook wel in een Europees kader verricht, waarbij de Kamers van koophandel een voor Nederland coördinerende functie vervullen.

(93.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het, ter bevordering van de Nederlandse export, deelnemen aan en het leveren van bijdragen aan (internationale) congressen en bijeenkomsten.
Periode 1998-
Bron Gesprek met dhr. drs. G.C. Vaandrager d.d. 22 november 2000.

(94.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het, ter bevordering van de Nederlandse export, organiseren van (internationale) congressen en bijeenkomsten.
Periode 1998-
Bron Gesprek met dhr. drs. G.C. Vaandrager d.d. 22 november 2000.

5.3 Internationale samenwerking

Kamers van koophandel kunnen in praktisch alle landen van de wereld gevonden worden. Ondanks grote verschillen hebben ze allen met elkaar gemeen dat ze de bevordering van de uitwisseling van goederen en diensten ten bate van de welvaart van de bevolking tot doel hebben. Meestal hebben ze een publieksrechtelijke status, in andere landen hebben ze een verenigingsvorm. Door het wegvallen van een groot deel van de economische grenzen in de Europese Gemeenschap zijn met name de kamers van koophandel aan de grensgebieden samenwerkingsverbanden aangegaan met buitenlandse kamers van koophandel en andere regionale overheden. Zo is de kamer van koophandel voor Zuid-Limburg een samenwerkingsverband aangegaan met de Belgische en Duitse kamers van koophandel in het Euregio-gebied. De kamers van koophandel voor Amsterdam en Rotterdam hebben een gestructureerd overleg in de Noordzeehaven-Kamers, waar bijvoorbeeld de kamers van koophandel van Londen, Bremen en Antwerpen in vertegenwoordigd zijn.

Op Europees niveau werd al in 1958 de 'Conference Permanente des Chambres de Commerce et d'Industrie de la CEE' opgericht, een samenwerkingsverband tussen de landelijke verenigingen van kamers van koophandel van de lidstaten van de toenmalige EEG. In de jaren '80 veranderde de naam in 'Association des Chambres de Commerce et d'Industrie Européennes', in de praktijk 'Eurochambres' genoemd. Via hun nationale organisaties zijn er ruim 900 kamers van koophandel bij aangesloten. Twee maal per jaar houdt Eurochambres een plenaire vergadering en éénmaal per jaar wordt een symposium georganiseerd. Eurochambres fungeert als een gesprekspartner voor diverse Europese instellingen die met het bedrijfsleven te maken hebben.⁴⁷

Een belangrijke instelling voor wereldwijde internationale samenwerking is de Internationale Kamer van Koophandel (IKK; meestal wordt de Engelse afkorting gebruikt, ICC). Sinds haar oprichting in 1919 propageert de ICC de beginselen van vrijhandel en vrij ondernemerschap. In Nederland werd in 1921 de Nederlandse Organisatie voor de ICC opgericht. De ICC heeft zich tot doel gesteld een bijdrage te leveren aan het oplossen van internationale economische vraagstukken, het behartigen van belangen van het bedrijfsleven op internationaal niveau en het bevorderen van goede verhoudingen binnen het internationale bedrijfsleven. Leden ervan zijn naast de kamers van koophandel ook verschillende bedrijfsorganisaties en zelfstandige (grote) ondernemingen. De Nederlandse kamers zijn als bijzondere leden aangesloten bij de Nederlandse organisatie. Deskundigen van de kamers van koophandel hebben zitting in bepaalde commissies of werkgroepen van de ICC.⁴⁸

Ook actief op internationaal gebied en feitelijk van groter belang voor de kamers van koophandel in Nederland is het in 1960 opgerichte 'Bureau International de Chambres de Commerce' (BICC). Het Bureau is gevestigd in Parijs en diende oorspronkelijk als internationaal informatiecentrum voor de aangesloten kamers van koophandel. Later groeide het Bureau uit tot een studiecentrum, gericht op samenwerking tussen de aangesloten kamers. Ook op technisch en praktisch vlak bleek de BICC veel werk te kunnen verrichten, zoals de al eerder genoemde ATA-carnets, maar ook op gebied van uniformering van de werkwijze van de kamers van koophandel. Het Bureau onderhoudt bovendien nauwe contacten met internationale organisaties als de VN, de GATT en de EG/EU.

Handelingen

(95.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het sluiten van (samenwerkings-)overeenkomsten of convenanten met buitenlandse kamers van koophandel en regionale overheden.
Periode 1998-
Bron KvK Zuid-Limburg, Jaarverslag 1998 (Voerendaal 1999), p. 24-25;
Buenk, drs. B.W., De Kamers van Koophandel in de praktijk (Deventer 1991) p. 221-222.
Product Overeenkomsten, convenanten

(96.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het deelnemen aan overleg met buitenlandse kamers van koophandel en regionale overheden.
Periode 1998-
Bron KvK Zuid-Limburg, Jaarverslag 1998 (Voerendaal 1999), p. 24-25;
Buenk, drs. B.W., De Kamers van Koophandel in de praktijk (Deventer 1991) p. 221-222.

(97.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het leveren van bijdragen aan samenwerkingsverbanden met buitenlandse kamers van koop-

⁴⁷ Verstegen, S.W., (e.a.), Mercurius' erfenis. Een geschiedenis en bronnenoverzicht van de Kamers van Koophandel en Fabrieken in Nederland. (Amsterdam 1990) p. 49; Buenk, drs. B.W., De Kamers van Koophandel in de praktijk (Deventer 1991) p. 223-224.

⁴⁸ Buenk, drs. B.W., De Kamers van Koophandel in de praktijk (Deventer 1991) p. 225. Zie voor een overzicht: International Chamber of Commerce (ICC Nederland), Gids 2000 (Den Haag z.j.).

- handel en regionale overheden.
- Periode 1998-
Bron KvK Zuid-Limburg, Jaarverslag 1998 (Voerendaal 1999), p. 24-25
- (98.)
Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het opstellen en inbrengen van Nederlandse bijdragen en standpunten in de Eurochambres.
Periode 1998-
Bron Buenk, drs. B.W., De Kamers van Koophandel in de praktijk (Deventer 1991) p. 223-224.
Opmerking De officiële benaming van Eurochambres is 'Association des Chambres de Commerce et d'industrie Européennes'.
- (99.)
Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het opstellen en inbrengen van Nederlandse bijdragen en standpunten in de werkgroepen en commissies ressorterende onder Eurochambres.
Periode 1998-
Bron Buenk, drs. B.W., De Kamers van Koophandel in de praktijk (Deventer 1991) p. 223-224.
Opmerking De officiële benaming van Eurochambres is 'Association des Chambres de Commerce et d'industrie Européennes'.
- (100.)
Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het deelnemen aan en het leveren van bijdragen aan door Eurochambres georganiseerde congressen en bijeenkomsten.
Periode 1998-
Bron Buenk, drs. B.W., De Kamers van Koophandel in de praktijk (Deventer 1991) p. 223-224.
Opmerking De officiële benaming van Eurochambres is 'Association des Chambres de Commerce et d'industrie Européennes'.
- (101.)
Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het voeren van overleg met en het leveren van bijdragen aan ICC Nederland
Periode 1998-
Bron ICC Nederland, Gids 2000 (Den Haag z.j.), p. 8.
Opmerking De Internationale Kamer van Koophandel (IKK) wordt in het buitenland veelal aangeduid als 'International Chambres of Commerce' (ICC) of 'Chambres de Commerce et d'industrie International' (CCI).
- (102.)
Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het opstellen en inbrengen van Nederlandse bijdragen en standpunten in de werkgroepen en commissies ressorterende onder de ICC
Periode 1998-
Bron ICC Nederland, Gids 2000 (Den Haag z.j.), p. 9.
Opmerking De Internationale Kamer van Koophandel (IKK) wordt in het buitenland veelal aangeduid als 'International Chambres of Commerce' (ICC) of 'Chambres de Commerce et d'industrie International' (CCI).
Een voorbeeld is de 'Committee on customs and trade regulations', waarin de Kamer van koophandel en fabrieken voor Rotterdam vertegenwoordigd is.
- (103.)
Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het deelnemen aan en het leveren van bijdragen aan door de ICC georganiseerde congressen en bijeenkomsten.

Periode 1998-
Bron ICC Nederland, Gids 2000 (Den Haag z.j.), p. 18
Opmerking De Internationale Kamer van Koophandel (IKK) wordt in het buitenland veelal aangeduid als 'International Chambers of Commerce' (ICC) of 'Chambres de Commerce et d'industrie International' (CCI).

(104.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het leveren van bijdragen aan het Internationaal Bureau van de kamers van koophandel.
Periode 1998-
Bron Buenk, drs. B.W., De Kamers van Koophandel in de praktijk (Deventer 1991) p. 226-227.
Opmerking Het Internationaal Bureau van de kamers van koophandel wordt aangeduid als 'Bureau International de Chambres de Commerce et d'industrie' (BICC).

Hoofdstuk 6 Voorlichting, informatie en communicatie

Praktisch gezien is het bevorderen van ondernemerschap een van de belangrijkste doelen van de kamers van koophandel en fabrieken. Dit kan, zoals al in vorige hoofdstukken is getoond, bevorderd worden door middel van advisering van de Rijks- en decentrale overheden, of bijvoorbeeld door middel van het verlenen van vergunningen en exportdocumenten. Een ander middel is het geven van voorlichting en advies aan ondernemingen. Handelsvoorlichting is lange tijd een ondergeschoven kind geweest. Vanaf de jaren twintig begonnen de kamers van koophandel dit als een taak te beschouwen, maar de houding was over het algemeen passief. Door de toegenomen reglementering van het economisch leven na de Tweede Wereldoorlog werd de behoefte aan informatie en voorlichting steeds groter. Het gevolg hiervan was dat het pakket aan voorlichtingsactiviteiten groeide en dat de kamers van koophandel steeds meer actief ondernemers gingen benaderen. Om hierin te kunnen voorzien is een goede informatiehuishouding nodig en het bleek ook nodig om de diensten van de Kamers duidelijk bij ondernemers in kaart te brengen.

Om verwarring te voorkomen is het verhelderend om weer te geven wat in deze context verstaan wordt onder voorlichting, informatie en communicatie. Het geven van voorlichting is een facultatieve taak van de kamers. Ondernemers worden voorgelicht over hoe ze bijvoorbeeld rekening kunnen houden met milieueisen en dit kan door middel van een brochure, een CD of door middel van een individueel of collectief gesprek. Wordt in een brochure echter alleen verwezen naar het feit dat een ondernemer ingelicht kan worden over milieueisen, dan valt het in dit kader onder marketing en communicatie. Door middel van marketing en communicatie wordt naar bepaalde diensten of producten van de kamers van koophandel verwezen. Onder het begrip informatie wordt in dit rapport 'gegevens' of een verzameling gegevens verstaan; het begrip moet in deze context dus niet verward worden met voorlichting. Het verstrekken van een uittreksel uit het handelsregister is in deze context dus geen voorlichting, maar informatieverstrekking. In de volgende paragrafen komt dit hele scala, van voorlichting tot communicatie, aan bod.

6.1 Voorlichting en advies

In de Wet op de kamers van koophandel en fabrieken, artikel 23, is de zogenaamde loket-functie van de kamers van koophandel verwoord. Op basis van deze bepaling zijn de kamers van koophandel verplicht om informatie van algemene aard te verstrekken aan ondernemers en aspirant-ondernemers op allerlei terreinen die van belang zijn voor het starten en drijven van een onderneming. Praktisch gezien gaat het om informatie die geïnteresseerden direct aan de balie kunnen verkrijgen, maar ook bijvoorbeeld via de telefoon of internet. Het geven van gerichte adviezen of aan ondernemers of aspirant-ondernemers is echter een facultatieve taak, wat betekent dat de verschillende kamers vrij zijn om deze taak uit te oefenen.⁴⁹ Het gevolg hiervan was dat de voorlichtings- en adviesactiviteiten in het verleden per kamer sterk konden verschillen.

Met name de Vereniging van Kamers van koophandel en fabrieken pleitte voor een eenduidiger voorlichtingsbeleid bij alle kamers van koophandel. Ook was het noodzakelijk om een aantal specialisaties te ontwikkelen, daar er op het gebied van handelsvoorlichting tal van instanties actief waren. Dit leidde eind jaren negentig tot het 'Kernpakket Nieuwe Stijl' (KNS), een producten- en dienstenpakket voor alle Kamers van koophandel en fabrieken in Nederland.⁵⁰

In het KNS worden de producten en diensten in 6 groepen ingedeeld:

1. Individuele voorlichting (Vi)
2. Maatwerkgesprekken (M)
3. Informatieproducten (I)
4. Naslagwerken (N)

⁴⁹ Kamerstukken II 1996-1997, 25 029, nr. 3, p. 20.

⁵⁰ De onderstaande informatie is afkomstig van het KNS-computerprogramma op het netwerk van de Kamers van koophandel en fabrieken.

5. Collectieve voorlichting (Vc)

6. Traject-begeleiding (T)

Het individuele voorlichtingsgesprek (ad. 1) is, in ieder geval kwantitatief gezien, het belangrijkste product; het past in de loketfunctie die de Rijksoverheid ziet voor de kamers van koophandel. Het is verder het eerste contact tussen een ondernemer en de kamer en leidt daardoor tot een meer diepgaande advisering in een maatwerkgesprek of tot een gerichte doorverwijzing naar een andere voorlichtingsinstantie. Dit voorlichtingsgesprek is redelijk gestandaardiseerd en heeft meestal het karakter van een aandachtspuntenlijst. In tegenstelling tot de voorlichtingsgesprekken is het maatwerkgesprek (ad. 2) een product waarvoor een vergoeding gevraagd wordt. Dit zijn dan ook meer inhoudelijke en diepgaande gesprekken, die een vorm van begeleiding in kunnen houden.

Hiermee vergelijkbaar is de traject-begeleiding (ad. 6), maar dit is een aparte vorm die voornamelijk verband houdt met export en handelsbevordering. Hieronder valt bijvoorbeeld de advisering en begeleiding door de exportconsulent. Samen met de exportconsulent kan een ondernemer een exportstrategie opstellen, waardoor hij aanspraak kan maken op subsidieregelingen van het ministerie van Economische Zaken. Andere activiteiten op het gebied van buitenlandse handel, zoals het sturen en ontvangen van handelsmissies vallen ook onder het KNS, wat er op duidt dat het KNS niet louter een pakket aan voorlichtings- en adviesactiviteiten is.

Onder informatieproducten (ad. 3) wordt een scala aan fysiek tastbare producten verstaan. Het gaat meestal om folders of brochures, maar ook werkboeken en CD's vallen hieronder. De informatieproducten hebben meestal een algemeen karakter, of ze hebben betrekking op een specifiek onderwerp. Deze informatieproducten worden door de kamers van koophandel zelf uitgegeven, in tegenstelling tot de naslagwerken (ad. 4). Het gaat hier niet om producten die de kamers van koophandel zelf leveren. Met naslagwerken worden boeken en handleidingen van Kluwer, Wolters Noordhoff, Economische Zaken, etc. bedoeld. De dienst die een kamer van koophandel levert is de verwijzing naar een dergelijk naslagwerk. Vaak kunnen de handboeken e.d. ingezien worden op de vestigingen van de kamers. De kamers van koophandel geven zelf geen boeken uit, omdat ze niet mogen concurreren met uitgeverijen. Wel worden deskundigen van de kamers gevraagd om bijdragen te leveren aan de totstandkoming van bepaalde naslagwerken.

Naast het geven van individuele voorlichting is het geven van collectieve voorlichting (ad. 5) ook een wettelijke (facultatieve) taak. Onder collectieve voorlichting worden bijeenkomsten en cursussen verstaan die gericht zijn op het signaleren van ontwikkelingen, het bewustmaken van ondernemers van deze ontwikkelingen en het aandragen van oplossingsrichtingen. De bijeenkomsten duren meestal niet langer dan een dag en kunnen in samenwerking met andere kamers van koophandel of andere voorlichtingsinstanties georganiseerd worden.

Naast het indelen in producten zijn in het Kernpakket Nieuwe Stijl de klanten van de kamers van koophandel op het gebied van voorlichting en advies in een vijftal doelgroepen of kruispunten ingedeeld. Gedefinieerd zijn een aantal gebieden waarvoor diensten van de kamers tot nut kunnen zijn voor (aspirant-) ondernemers. Onder kruispunten wordt in het KNS verstaan: 'een strategische of structurele keuze waar een organisatie of een ondernemer voor geplaatst staat en waarvan de beantwoording van invloed is op de koers die daarna gevaren wordt'. Wanneer een ondernemer voor deze keuzemomenten staat, kunnen diensten van de kamers van koophandel hem van pas komen. Deze kruispunten zijn:

- a. Starters (het opstarten van een onderneming)
- b. Groei (het versterken en uitbreiden van een onderneming)
- c. Import/Export
- d. Overdracht/Overname
- e. Wet- en Regelgeving

Het beleid voor wat betreft het geven van voorlichting en advies wordt voornamelijk gevormd door de commissie voorlichting van de VVK, waarin deskundigen van de verschillende kamers van koophandel zitting hebben. De commissie voorlichting is verantwoordelijk voor het beheer van het Kernpakket Nieuwe Stijl. De producten en diensten worden ontwikkeld in zogenaamde productteams. Deze productteams zijn

verdeeld naar de bovenstaande kruispunten en worden wederom gevuld door deskundigen van de verschillende kamers.

Naast de kamers van koophandel zijn er nog zeer veel andere voorlichtingsinstanties, zowel in privaat- als publiekrechtelijke vorm. Met een aantal organisaties zijn de kamers al vroeg samen gaan werken. Een bont geheel aan organisaties, van de Nederlandse Orde van Accountants Administratie Consulenten tot Syntens, heeft een plaats in de kantoren van de kamers van koophandel en vormen daar een 'ondernemershuis'. Op deze manier zijn de meeste organisaties die de ondernemer tot nut kunnen zijn via de Kamers snel te bereiken en is het aanbod voor de ondernemer te overzien. Het is in feite ook een reactie van de kamers van koophandel op het opgelegde complementariteit. Doordat de kamers niet mogen concurreren met de markt, hebben ze de markt in huis gehaald.⁵¹

Handelingen

(105.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het vaststellen en formuleren van (gemeenschappelijk) beleid met betrekking tot het geven van voorlichting en advies aan ondernemers.
Periode 1998-
Bron VVK, 'Jaarplan en Begroting 2000' (Woerden 1999), p. 30-35.
Product (onder meer) Kernpakket Nieuwe Stijl
Opmerking Actief op dit gebied is de Commissie Voorlichting.

(106.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het (mede) ontwikkelen en uitgeven van producten die de Kamers van koophandel en fabrieken aan kunnen bieden aan ondernemers.
Periode 1998-
Bron VVK, 'Jaarplan en Begroting 2000' (Woerden 1999), p. 30-35.
Product De producten omvatten onder meer Folders, brochures, werkboeken, zoals bijvoorbeeld:

- Startersoriëntatieset
- Juridische aspecten bij internationaal zakendoen
- Huur en verhuur van bedrijfsruimten
- Opvolging binnen familie
- KvK adressen CD

Opmerking De ontwikkeling gebeurt door zogenaamde 'productteams', samengesteld uit deskundigen van verschillende Kamers.

(107.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het beantwoorden van algemene vragen van (aspirant-)ondernemers.
Periode 1998-
Grondslag Wet op de Kamers van koophandel en fabrieken 1997 (Stb. 1997, 783) art. 23.
Product Correspondentie
Opmerking In het Kernpakket Nieuwe Stijl wordt gesproken over Individuele Voorlichting (V-producten).

(108.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het (mede-)organiseren van cursussen en voorlichtingsbijeenkomsten.
Periode 1998-
Grondslag Wet op de Kamers van koophandel en fabrieken 1997 (Stb. 1997, 783) art. 24 onder b.
Opmerking In het Kernpakket Nieuwe Stijl wordt gesproken over Collectieve Voorlichting (Vc-

⁵¹ Buenk, drs. B.W., De Kamers van Koophandel in de praktijk (Deventer 1991) p. 148.

producten).

(109.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het sluiten van (samenwerkings-)overeenkomsten of convenanten met bedrijven en instellingen met betrekking tot het geven van voorlichting en advies aan ondernemers.
Periode 1998-
Bron Gesprek met dhr. J. van de Werf d.d. 30 oktober 2000;
Buenk, drs. B.W., De Kamers van Koophandel in de praktijk (Deventer 1991) p. 148-150.
Opmerking Het gaat hier bijv. om overeenkomsten inzake:

- de instelling van een ondernemershuis;
- het geven van cursussen en voorlichting aan bedrijven.

(110.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het organiseren van spreekuren en -dagen waarbij in samenwerking met andere instanties of bedrijven advies of voorlichting wordt gegeven.
Periode 1998-
Bron (o.a.) KvK Groningen, Jaarverslag 1999 (Groningen 2000) p. 27.
Opmerking Dit wordt meestal in het kader van het "Ondernemershuis" gedaan.

(111.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het begeleiden en adviseren van ondernemers of ondernemingen bij het opstellen van plannen en strategieën.
Periode 1998-
Grondslag Wet op de Kamers van koophandel en fabrieken 1997 (Stb. 1997, 783) art. 24 onder a.
Opmerking In het Kernpakket Nieuwe Stijl wordt gesproken over Maatwerkgesprekken (M-producten) of Traject-begeleiding (T-producten).
Opmerking In het Kernpakket Nieuwe Stijl wordt gesproken over I-producten.

(112.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het leveren van bijdragen aan de ontwikkeling van naslagwerken voor ondernemers of ondernemingen.
Periode 1998-
Bron Kernpakket Nieuwe Stijl
Opmerking In het Kernpakket Nieuwe Stijl wordt gesproken over N-producten.

6.2 Informatie

Vooraf om andere processen beter te laten verlopen (regiostimulering, voorlichting) is het leveren van informatie uit de grote hoeveelheid gegevens die door de kamers van koophandel beheerd wordt een belangrijke rol gaan spelen. Het opbouwen van deze gegevensverzamelingen is geen doel op zich. De processen waarbij de gegevensverzamelingen worden opgebouwd en onderhouden zijn echter in hoge mate autonoom te noemen. Vaak zijn aparte organisatieonderdelen belast met deze taak, zoals de VVK. In 1970 is door de VVK de 'Stichting Databank Kamers van koophandel en fabrieken' opgericht, waarin gegevens uit het Handelsregister in een databank werden verwerkt. Vanuit de centrale databank, die voor iedere kamer van koophandel toegankelijk werd, kon snel en overzichtelijk informatie gegeven worden. In 1980 werd de Stichting Databank omgezet in een NV, waarvan de VVK de enige aandeelhouder was. De NV werd in 1997 onder druk van het ministerie van Economische Zaken opgeheven, vanwege een duidelijke scheiding tussen de private en publieke sector. De databank bleef voortbestaan onder de naam KvK-Data en werd in 1999 een integraal onderdeel van de VVK.

Centraal binnen de informatiehuishouding van de kamers van koophandel staat het Handelsregister. Uit de Handelsregister-databank wordt op verschillende wijze informatie geleverd. Vaak gaat het om primaire gegevens, zoals naam, adres of rechtsvorm van een onderneming, waarbij volstaan kan worden met een uittreksel uit het Handelsregister. Ook kunnen overzichten gegeven worden, die met name voor intern gebruik bedoeld zijn. De basisgegevensverzameling die het Handelsregister vormt heeft echter ook een externe functie; het wordt bijvoorbeeld gebruikt door de Belastingdienst en het Centraal Bureau voor Statistiek (CBS).⁵²

Zoals al uit het bovenstaande blijkt maakte de aanwezigheid van een landelijk geautomatiseerd bestand tal van extra toepassingen mogelijk. Er werden handelsinformatiesystemen gevormd, die niet alleen uit gegevens uit het Handelsregister bestonden. Dit werd gedaan omdat dit een belangrijke externe functie kreeg; door een goede informatievoorziening kon de economie gestimuleerd worden. Een voorbeeld van een dergelijk basisgegevenssysteem is de Enquête Regionale Bedrijfsontwikkeling (ERBO). Op basis van de gegevens uit het handelsregister worden door middel van enquêtes door de verschillende kamers van koophandel gegevens verzameld en verwerkt in een landelijke basisgegevensverzameling. De ERBO geeft informatie over 29 bedrijfsklassen en ca. 300 branches en geeft daarmee een totaalbeeld van de gehele Nederlandse marktsector. De ERBO-cijfers worden door veel bedrijven gebruikt via de publicatie 'Branche in Zicht' van de ING-bank en de Nederlandse Orde van Accountants Administratieconsulenten (NOvAA), waarvan de ERBO-gegevens een belangrijk onderdeel vormen. Ook voor het regionaal-economisch beleid biedt de ERBO belangrijke informatie, zowel intern (regionale stimulering) als extern (bijv. het ministerie van Economische Zaken).⁵³ Andere voorbeelden van basisgegevenssystemen zijn het Regionaal Economisch Informatiesysteem (REIS), de Ondernemingsbeurs (een databank voor koop en verkoop van ondernemingen) en het Handelsinformatiesysteem (HIS), met name bedoeld voor internationale handel. Het belangrijkste kenmerk van deze gegevenssystemen is de aanwezigheid van een verzameling van gegevens die op betrekkelijk autonome wijze, onafhankelijk van de beleidsprocessen waarin de gegevens gebruikt worden, onderhouden en beschikbaar gesteld wordt.

Binnen het proces van het verzamelen en beschikbaar stellen van informatie in de vorm van gestructureerde bestanden is een aantal fasen te onderscheiden:

- het ontwikkelen van basisgegevenssystemen (de handelsinformatiesystemen);
- het verzamelen van de bedrijfsgegevens;
- het verwerken van de bedrijfsgegevens tot een bruikbare gegevensverzameling;
- het beschikbaar stellen van informatie in standaardproducten en als "maatwerk".⁵⁴

Voor wat betreft het Handelsregister als basisgegevensverzameling is de fase van verzamelen en verwerken van gegevens al behandeld in het hoofdstuk over wetsuitvoering. Andere fasen komen hier wel aan de orde. In deze paragraaf komen de fasen met betrekking tot het verzamelen en verwerken van informatie wel aan de orde voor wat betreft andere basisgegevensverzamelingen.

Handelingen

(113.)

Actor	Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling	Het vaststellen en formuleren van (gemeenschappelijk) beleid met betrekking tot het verkrijgen, aansturen en gebruik van basisbedrijfsgegevens.
Periode	1998-
Bron	VVK, 'Meerjarenbeleidsplan 1997- 2000' (Woerden 1996) p. 10-11; VVK, 'Jaarplan en Begroting 2000' (Woerden 1999) p. 14-21.
Product	Nota's, rapporten, brieven.
Opmerking	Verscheidene commissies en projectgroepen van de VVK zijn actief op dit gebied, evenals

⁵² Vereniging van Kamers van koophandel en fabrieken in Nederland, Meerjarenbeleidsplan 1997- 2000 (Woerden 1996) p. 3, 10.

⁵³ Vereniging van Kamers van koophandel en fabrieken in Nederland, Het bedrijfsleven in Nederland 1999 (Woerden 1999) p. 5.

⁵⁴ Ontleend aan: Bogaarts, J.W.J.M., Waterstaat. Een institutioneel onderzoek naar het overheidshandelen op het beleidsterrein waterstaat over de periode 1945-1994 (Den Haag 1995).

commissies van de Kamers zelf.

(114.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het (mede-)ontwikkelen, verbeteren en operationeel houden van basisgegevenssystemen.
Periode 1998-
Bron VVK, 'Jaarplan en Begroting 2000' (Woerden 1999) p. 42-45.
Product Handelsinformatiesystemen, zoals bijvoorbeeld:
het Handels Informatie Systeem (internationale handel),
Detailhandel Informatie Systeem
De Ondernemersbeurs.
Opmerking Het gaat hier om systeemontwikkeling en -beheer.

(115.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het door middel van enquêtes verzamelen en verwerken van bedrijfsgegevens ten behoeve van basisgegevenverzamelingen.
Periode 1998-
Bron VVK, Het bedrijfsleven in Nederland 1999 (Woerden 1999) p. 6, 50-51.
VVK, 'Jaarplan en Begroting 2000' (Woerden 1999) p. 14-21.
Product Voorbeelden hiervan zijn:
de Enquête Regionale Bedrijfsontwikkeling (ERBO),
Detailhandel Informatiesysteem,
Handels Informatie Systeem.

(116.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het publiceren en beschikbaar stellen van gegevens uit handelsinformatiesystemen en aanverwante informatiebronnen.
Periode 1998-
Bron VVK, Het bedrijfsleven in Nederland 1999 (Woerden 1999) p. 5-6.
Product Uittreksels, rapporten, persconferenties, persberichten, etc
Opmerking Het gaat hier bijvoorbeeld ook om uit uittreksels uit het handelsregister.

6.3 Marketing en communicatie

Voor buitenstaanders is het vaak lastig zich een goed en duidelijk beeld van de kamers van koophandel te vormen. De kamers zijn als instituut wel bekend, maar hun producten en diensten veel minder. Sinds de jaren negentig werken de kamers van koophandel daarom bewust aan een duidelijke beeldvorming. Dit heeft onder andere geleid tot de uniformering en standaardisatie van het dienstenpakket van de verschillende kamers. Verscheidene communicatiemiddelen worden door de kamers van koophandel gebruikt om diensten naar voren te brengen. Hoewel communicatie steeds meer een zelfstandig proces is, bestaat een groot deel van de communicatie uit belangenbehartiging en beleidsadvisering, waar een groot deel van het beleid van de kamers van koophandel en het bedrijfsleven naar buiten worden gecommuniceerd. De communicatie vormt dan ook een onderdeel of 'activiteit' van de handelingen in hoofdstuk 4 en andere handelingen. In deze paragraaf komen alleen die processen naar voren die een autonoom karakter hebben, onafhankelijk van individuele processen.

Een wettelijk communicatiemiddel is de Kamerkrant. Hoewel de kamers van koophandel overheidsorganen zijn, hoeven zij de eigen besluiten niet in de Staatscourant te publiceren. Zij hebben van de minister van Economische Zaken de mogelijkheid gekregen dit in een eigen publicatieblad te doen.⁵⁵ Dit sluit ook aan op

⁵⁵ Wet op de Kamers van koophandel en fabrieken 1997 (Stb. 1997, 783) art. 40; Aanwijzing publicatieblad kamers van koophandel en fabrieken (Stcrt. 1997, nr. 249, p. 15).

artikel 17, eerste lid, van de Handelsregisterwet 1996, waarin eveneens niet meer direct de Staatscourant wordt aangewezen als het blad waarin mededelingen met betrekking tot het handelsregister worden geplaatst. Daar de Kamerkrant voor alle kamers van koophandel geldt, is het beheer van de Kamerkrant bij de VVK geplaatst, hoewel niet door formele mandatering. De Kamerkrant heeft een algemeen gedeelte en een regiogebonden gedeelte. Ook worden soms thematische specials meegestuurd met de Kamerkrant. Andere middelen om bekendheid naar buiten te verkrijgen zijn nieuwsbrieven en persberichten, maar ook bijvoorbeeld de internetsite van de kamers van koophandel. Deze internetsite wordt voornamelijk bijgehouden door de VVK, maar ook de afzonderlijke kamers van koophandel leveren een bijdrage aan de ontwikkeling en beheer van de internet-site.

Wanneer producten en diensten van de kamers van koophandel naar buiten toe bekend worden gemaakt via bijvoorbeeld advertenties, wordt hier gesproken over marketing. Door middel van promotiecampagnes wordt gepoogd de ondernemer te bereiken, zodat deze weet waarvoor hij bij de kamers van koophandel terecht kan. De marketing kan ook een onderdeel zijn van voorlichting, wanneer bijvoorbeeld een brochure over een bepaalde dienstverlening van de kamers van koophandel naar ondernemingen verstuurd wordt. In deze paragraaf gaat het voor wat betreft marketing alleen om aanbevelingen waarin geen voorlichtingselement aanwezig is, zoals het ontwikkelen en plaatsen van bijvoorbeeld advertenties, posters of affiches. Zodra er wel sprake is van voorlichting, valt het onder de eerste paragraaf van dit hoofdstuk.

Handelingen

(117.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het vaststellen en formuleren van (gemeenschappelijk) beleid met betrekking tot marketing en communicatie.
Periode 1998-
Bron Gesprek met mw. A. van Oorschot d.d. 8 december 2000, VVK, 'Jaarplan en Begroting 2000' (Woerden 1999) p. 36-40.
Product Nota's, rapporten, brieven
Opmerking Deze handeling wordt zowel door commissies van de VVK als door de afzonderlijke kamers van koophandel verricht.

(118.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het ontwikkelen, verbeteren en uitgeven van een algemeen publicatieblad van de Kamers van koophandel en fabrieken.
Periode 1998-
Grondslag Aanwijzing publicatieblad kamers van koophandel en fabrieken (Stcrt. 1997, nr. 249, p. 15) art. 1.
Product Kamerkrant

(119.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het (mede-)ontwikkelen, verbeteren en operationeel houden van een internetsite van de Kamers van koophandel en fabrieken.
Periode 1998-
Bron Gesprek met mw. A. van Oorschot d.d. 8 december 2000, VVK, 'Jaarplan en Begroting 2000' (Woerden 1999) p. 46-47.

(120.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het uitgeven van nieuwsbrieven, persberichten en andere eenmalige communicatiemiddelen.
Periode 1998-
Bron Gesprek met mw. A. van Oorschot d.d. 8 december 2000

(121.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het (mede-)opzetten en uitvoeren van promotiecampagnes.
Periode 1998-
Bron Gesprek met mw. A. Linkers-Hess d.d. 15 november 2000,
VVK, 'Jaarplan en Begroting 2000' (Woerden 1999) p. 36-40.

(122.)

Actor Kamers van koophandel en fabrieken
Handeling Het ontwikkelen, verbeteren en uitgeven van aanbevelingen van producten en diensten van de Kamers van koophandel en fabrieken.
Periode 1998-
Bron Gesprek met mw. A. Linkers-Hess d.d. 15 november 2000,
VVK, 'Jaarplan en Begroting 2000' (Woerden 1999) p. 36-40.
Product Affiches, folders, advertenties, etc.
Opmerking Voor publicaties waarin voorlichting gegeven wordt, zie paragraaf 6.1

Hoofdstuk 7 Crisisbeheersing door de economisch commissarissen

Crisisbeheersing is een beleidsterrein waar vrijwel alle overheden mee te maken hebben. Binnen de Rijksoverheid loopt het door alle departementen heen. Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) heeft een coördinerende rol, naast de minister-president en het ministerie van Algemene Zaken. Zo is door het ministerie van BZK het Nationaal Coördinatiecentrum (NCC) opgericht. Op departementaal niveau bestaan er departementale versies hiervan. Verder zijn er lijnen vastgelegd tussen de departementen en de overheden op provinciaal en lokaal niveau. De commissaris van de Koningin heeft op provinciaal niveau bevoegdheden om snel op te treden bij rampen. Voor alle ministeries zijn bevoegde autoriteiten aangewezen in de provincies om op te treden bij rampen en andere noodsituaties. Voor het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij zijn dit de voedselcommissarissen, voor het ministerie van Binnenlandse Zaken de commissarissen van de Koningin. Voor het ministerie van Economische Zaken zijn de economisch commissarissen aangewezen als bevoegde autoriteit.

De functie van economisch commissaris gaat redelijk ver terug. In 1944 waren de zuidelijke provincies van Nederland door de geallieerden bevrijd, maar moest het noorden nog de hongerwinter doormaken. Er ontstond toen een situatie dat een deel van Nederland het zonder het gezag van Den Haag moest stellen. Naast het militair gezag werd op economisch terrein de economisch commissaris benoemd. Deze persoon fungeerde als plaatsvervanger van de minister in het bevrijde gebied. Ook in de jaren vijftig werden (door de dreiging van de Koude Oorlog) personen, voornamelijk 'captains of industry', uitgezocht om eventueel te fungeren als economisch commissarissen. Zij waren er echter zelf vaak niet van op de hoogte. Om toch voorbereid te zijn werden de algemeen secretarissen van een aantal Kamers van koophandel en fabrieken aangewezen als waarnemend economisch commissaris. Deze situatie duurde voort tot de jaren negentig, toen het idee ontstond om de algemeen secretarissen permanent aan te wijzen als economisch commissaris en dit in de wet vast te leggen.

Met de invoering van artikel 16 in de Prijzenwet (Stb. 1984, 575) werd voorzien dat voor het geval de verbinding tussen de minister van Economische Zaken en een aantal andere ministers en een bepaald gebied in Nederland werd verbroken, autoriteiten zouden worden aangewezen die de uit een aantal wetten voortvloeiende bevoegdheden van die ministers uitoefenen. Als bevoegde autoriteiten zijn in 1991 door middel van het Aanwijzingsbesluit economische noodwetgeving (Stb. 1991, 447) de (algemeen) secretarissen van de Kamers van koophandel en fabrieken aangewezen.

Wanneer geen crisis bestaat, heeft de economisch commissaris een signaleringsfunctie. Wanneer regionale ontwikkelingen worden opgemerkt die tot een crisis zouden kunnen leiden, neemt de economisch commissaris contact op met het ministerie van Economische Zaken. Verder neemt hij deel aan het overleg met provinciale autoriteiten over crisisbeheersingsmaatregelen.⁵⁶ Bij een dreiging van een noodsituatie kunnen be-

⁵⁶ Ministerie van Economische Zaken, Handboek crisisbeheersing EZ (Den Haag 1999) p. 29.

voegdheden door de minister snel overgedragen worden. Het gaat om bevoegdheden die voortvloeien uit de Prijzenwet, de Distributiewet 1939 (Stb. 1939, 633), de Hamsterwet (Stb. 1962, 542), Noodwet voedselvoorziening (Stb. 1962, 566), de Vorderingswet 1962 (Stb. 1962, 587), de Landbouwwet (Stb. 1957, 342) en de In- en Uitvoerwet (Stb. 1988, 228). Bij de dreiging voor de watersnoodramp in 1995 en de dreiging van de millennium-overgang hebben bijvoorbeeld machtigingen klaar gelegen om bepaalde bevoegdheden over te dragen. Wanneer een provinciaal of regionaal Crisiscentrum wordt geactiveerd, maakt de economisch commissaris hier vanaf het begin deel van uit, ook al wordt de economische veiligheid niet bedreigd. De economisch commissaris beoordeelt bijvoorbeeld (voorstellen voor) crisismaatregelen op hun neveneffecten op economisch terrein. Verder is de economisch commissaris een aanspreekpunt voor het bedrijfsleven ten tijde van nood. Wanneer er echter sprake is van een afgesloten gebied en er geen contact kan plaats hebben tussen de minister van Economische Zaken en een bepaalde regio, gaan automatisch alle bevoegdheden van de minister van Economische Zaken uit de bovenstaande wetten over op de economisch commissaris.

Handelingen

(123.)

Actor Economisch commissarissen
 Handeling Het voeren van overleg met provinciale en regionale autoriteiten met betrekking tot crisisbeheersingsmaatregelen.
 Periode 1998-
 Bron Ministerie van Economische Zaken, Handboek crisisbeheersing EZ

(124.)

Actor Economisch commissarissen
 Handeling Het vaststellen en formuleren van beleid met betrekking tot de uitvoering van economische noodwetgeving.
 Periode 1998-
 Bron Ministerie van Economische Zaken, Handboek crisisbeheersing EZ

(125.)

Actor Economisch commissarissen
 Handeling Het mandateren of delegeren van bevoegdheden uit economische noodwetgeving.
 Periode 1998-
 Bron Ministerie van Economische Zaken, Handboek crisisbeheersing EZ

(126.)

Actor Economisch commissarissen
 Handeling Het vorderen van eigendomsrechten op of rechten tot gebruik van zaken.
 Periode 1998-
 Grondslag Prijzenwet (Stb. 1984, 575) art. 16, lid 1;
 Aanwijzingsbesluit economische noodwetgeving (Stb. 1991, 447) art. 1;
 Vorderingswet 1962 (Stb. 1962, 587) art. 3a.
 Product Beschikking

(127.)

Actor Economisch commissarissen
 Handeling Het beoordelen van vorderingen van eigendomsrechten op of rechten tot gebruik van zaken door betrokken ministers of andere bevoegde autoriteiten.
 Periode 1998-
 Grondslag Prijzenwet (Stb. 1984, 575) art. 16, lid 1;
 Aanwijzingsbesluit economische noodwetgeving (Stb. 1991, 447) art. 1, 2
 Vorderingswet 1962 (Stb. 1962, 587) art. 5 lid 1.
 Product Beschikking

(128.)

Actor Economisch commissarissen
Handeling Het beëindigen van door vordering ontstane rechten tot gebruik van zaken.
Periode 1998-
Grondslag Prijzennoodwet (Stb. 1984, 575) art. 16, lid 1;
Aanwijzingsbesluit economische noodwetgeving (Stb. 1991, 447) art. 1;
Vorderingswet 1962 (Stb. 1962, 587) art. 20.
Product Beschikking

(129.)

Actor Economisch commissarissen
Handeling Het toepassen van bestuursdwang ter handhaving van vorderingen van eigendomsrechten op of rechten tot gebruik van zaken.
Periode 1998-
Grondslag Prijzennoodwet (Stb. 1984, 575) art. 16, lid 1;
Aanwijzingsbesluit economische noodwetgeving (Stb. 1991, 447) art. 1;
Vorderingswet 1962 (Stb. 1962, 587) art. 10.

(130.)

Actor Economisch commissarissen
Handeling Het toepassen van bestuursdwang ter handhaving van de beëindiging van vorderingen van eigendomsrechten op of rechten tot gebruik van zaken.
Periode 1998-
Grondslag Prijzennoodwet (Stb. 1984, 575) art. 16, lid 1;
Aanwijzingsbesluit economische noodwetgeving (Stb. 1991, 447) art. 1;
Vorderingswet 1962 (Stb. 1962, 587) art. 22.

(131.)

Actor Economisch commissarissen
Handeling Het aanwijzen van soorten goederen als distributiegoederen.
Periode 1998-
Grondslag Prijzennoodwet (Stb. 1984, 575) art. 16, lid 1;
Aanwijzingsbesluit economische noodwetgeving (Stb. 1991, 447) art. 1;
Distributiewet 1939 (Stb. 1939, 633) art. 4.

(132.)

Actor Economisch commissarissen
Handeling Het vaststellen van regels met betrekking tot het gebruik of vervoer van distributiegoederen.
Periode 1998-
Grondslag Prijzennoodwet (Stb. 1984, 575) art. 16, lid 1;
Aanwijzingsbesluit economische noodwetgeving (Stb. 1991, 447) art. 1;
Distributiewet 1939 (Stb. 1939, 633) art. 6, 7.
Product Ministeriële regeling

(133.)

Actor Economisch commissarissen
Handeling Het verlenen van vergunningen voor het handelen of in voorraad houden van distributiegoederen.
Periode 1998-
Grondslag Prijzennoodwet (Stb. 1984, 575) art. 16, lid 1;
Aanwijzingsbesluit economische noodwetgeving (Stb. 1991, 447) art. 1;
Distributiewet 1939 (Stb. 1939, 633) art. 5.
Product Beschikking

(134.)

Actor Economisch commissarissen
Handeling Het registreren van voorraden van distributiegoederen naar aard, hoeveelheid en plaats.
Periode 1998-
Grondslag Prijzennoodwet (Stb. 1984, 575) art. 16, lid 1;
Aanwijzingsbesluit economische noodwetgeving (Stb. 1991, 447) art. 1;
Distributiewet 1939 (Stb. 1939, 633) art. 8.

(135.)

Actor Economisch commissarissen
Handeling Het goedkeuren van besluiten van burgemeesters met betrekking tot de inrichting van distributiediensten en tot het aanwijzen van personen die namens hen belast zijn met de dagelijkse leiding over distributiediensten.
Periode 1998-
Grondslag Prijzennoodwet (Stb. 1984, 575) art. 16, lid 1;
Aanwijzingsbesluit economische noodwetgeving (Stb. 1991, 447) art. 1;
Distributiewet 1939 (Stb. 1939, 633) art. 12.
Product Beschikking

(136.)

Actor Economisch commissarissen
Handeling Het, bij nalatigheid van een burgemeester, stellen van algemeen verbindende voorschriften ter verzekering van een goede distributie
Periode 1998-
Grondslag Prijzennoodwet (Stb. 1984, 575) art. 16, lid 1;
Aanwijzingsbesluit economische noodwetgeving (Stb. 1991, 447) art. 1;
Distributiewet 1939 (Stb. 1939, 633) art. 15, lid 4.
Product Ministeriële regeling

(137.)

Actor Economisch commissarissen
Handeling Het vaststellen van regels met betrekking tot het tegengaan van het hamsteren van goederen.
Periode 1998-
Grondslag Prijzennoodwet (Stb. 1984, 575) art. 16, lid 1;
Aanwijzingsbesluit economische noodwetgeving (Stb. 1991, 447) art. 1;
Hamsterwet (Stb. 1962, 542) art. 3.
Product Ministeriële regeling

(138.)

Actor Economisch commissarissen
Handeling Het verlenen of intrekken van ontheffingen van regels met betrekking tot het tegengaan van het hamsteren van goederen.
Periode 1998-
Grondslag Prijzennoodwet (Stb. 1984, 575) art. 16, lid 1;
Aanwijzingsbesluit economische noodwetgeving (Stb. 1991, 447) art. 1;
Hamsterwet (Stb. 1962, 542) art. 4.
Product Beschikking

(139.)

Actor Economisch commissarissen
Handeling Het voordragen tot vaststelling, wijziging of intrekking van amvb's met betrekking tot de invoer of uitvoer van goederen.
Periode 1998-
Grondslag Prijzennoodwet (Stb. 1984, 575) art. 16, lid 1;
Aanwijzingsbesluit economische noodwetgeving (Stb. 1991, 447) art. 1;
Hamsterwet (Stb. 1962, 542) art. 4.
Product Algemene maatregel van bestuur (amvb)

Opmerking Het gaat hier bijvoorbeeld om invoer- of uitvoerbesluiten, waarbij regels worden gesteld met betrekking tot de invoer of uitvoer van goederen.

(140.)

Actor Economisch commissarissen

Handeling Het vaststellen van regels met betrekking tot de in- en uitvoer van goederen.

Periode 1998-

Grondslag Prijzennoodwet (Stb. 1984, 575) art. 16, lid 1;
Aanwijzingsbesluit economische noodwetgeving (Stb. 1991, 447) art. 1;
In- en uitvoerwet (Stb. 1962, 295) art. 2 lid 4, 4, 5a, 7.

Product Ministeriële regeling

Opmerking Door middel van deze regeling kunnen regels, zoals deze vervat zijn in invoer- en uitvoerbesluiten, buiten werking worden gesteld.

(141.)

Actor Economisch commissarissen

Handeling Het verbieden van de uitvoer van goederen die voor militaire doeleinden gebruikt kunnen worden zonder een uitvoervergunning.

Periode 1998-

Grondslag Prijzennoodwet (Stb. 1984, 575) art. 16, lid 1;
Aanwijzingsbesluit economische noodwetgeving (Stb. 1991, 447) art. 1;
In- en uitvoerwet (Stb. 1962, 295) art. 2a, lid 5.

Product Beschikking

(142.)

Actor Economisch commissarissen

Handeling Het goedkeuren van door de voedselcommissaris vast te stellen regels en verplichtingen met betrekking tot voedselproducten.

Periode 1998-

Grondslag Prijzennoodwet (Stb. 1984, 575) art. 16, lid 1;
Aanwijzingsbesluit economische noodwetgeving (Stb. 1991, 447) art. 1;
In- en uitvoerwet (Stb. 1962, 295) art. 2a, lid 5.

Product Beschikking

Opmerking De regels en verplichtingen vereisen goedkeuring wanneer bedrijven op het gebied van industrie, handel en ambacht betrokken zijn.

Bijlage: Bronnen

Literatuur

- Broekhoven, M.J., Certificaten van oorsprong en Certificaten inzake Goederenverkeer (Rotterdam 2000),
Buenk, drs. B.W., De Kamers van Koophandel in de praktijk (Deventer 1991),
Centrale Archief Selectiedienst, Inventaris van de archieven van de Kamers van koophandel en fabrieken voor 's-Gravenhage 1922-1979 (Winschoten 1996),
Centrale Archief Selectiedienst, Inventaris van de archieven van de Kamers van koophandel en fabrieken voor 's-Gravenhage (1978-) 1980-1989 (Winschoten 1999),
Horneman, mr. A., Krediet, J.J., (e.a.), Vestigingswet Bedrijven 1954 (Deventer 2000) [jaarlijks bijgewerkte Kluwer-uitgave, losbladig],
International Chamber of Commerce (ICC Nederland), Gids 2000 (Den Haag z.j.),
Kamer van koophandel Haaglanden, Arbitrage-reglement voor de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Haaglanden (Den Haag 1993),
Kamer van koophandel Haaglanden, De passie van ondernemers. Jaarverslag 1999 (Den Haag 2000),
Kamer van koophandel Centraal Gelderland, Jaarverslag 1998 (Arnhem 1999),
Kamer van koophandel Rotterdam, Jaarverslag 1999 (Rotterdam 2000),
Kamer van koophandel Amsterdam, Jaarverslag 1998 (Amsterdam 1999),
Kamer van koophandel Groningen, Jaarverslag 1999 (Groningen 2000),
Kamer van koophandel Rijnland, De Kamer van Koophandel in 1997. Jaarverslag 1997 van de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Rijnland (Leiden 1998),
Kamer van koophandel Zuid-Limburg, Jaarverslag 1998 (Voerendaal 1999),
Kamer van koophandel regio Zwolle, Jaarverslag 1999 (Zwolle 2000),
Kamers van koophandel en fabrieken, Reglement betreffende vakbekwaamheidsonderzoeken ten behoeve van beëdiging tot makelaar in onroerende goederen (z.p. 1999),
Kamers van koophandel Amsterdam, Haaglanden, Rotterdam en Utrecht, De wijk in bedrijf. De revitalisering van wijken met sociaal-economische en stedenbouwkundige achterstand. (z.p. 1998),
Kamers van koophandel Amsterdam, Haaglanden, Rijnland, Rotterdam, Utrecht [Stuurgroep 2010], Doorstart voor de Randstad. Naar een betere samenhang tussen mobiliteit en inrichting van de metropool (Delft 1999),
Looyé, R., Scholten, R., Handleiding Handelsregister (z.p. 1998),
Ministerie van Economische Zaken, Handboek crisisbeheersing EZ (Den Haag 1999),
Samenwerkende Kamers van koophandel Noord-Holland, Jaarverslag 1997 (Amsterdam 1998),
Schreuder, E.A.T.M., De Sociaal-Economische Raad. Een institutioneel onderzoek naar de taken en handelingen van de SER, 1950-1997 (Den Haag 1998),
Smit, mr. W.A.P., Huurrecht bedrijfsruimten (z.p. z.j.),
Vereniging van Kamers van koophandel en fabrieken in Nederland, Draaiboek ontbinding lege rechtspersonen (z.p. 1995),
Vereniging van Kamers van koophandel en fabrieken in Nederland, Handboek EG-verklaringen (Woerden 1999),
Vereniging van Kamers van koophandel en fabrieken in Nederland, Het bedrijfsleven in Nederland 1999 (Woerden 1999),
Verstegen, S.W., (e.a.), Mercurius' erfenis. Een geschiedenis en bronnenoverzicht van de Kamers van Koophandel en Fabrieken in Nederland. (Amsterdam 1990),
Wit, H., Leidraad behandeling carnets-A.T.A. (Amsterdam z.j.).

Kamerstukken

- 'Memorie van Toelichting (bij de Colportagewet)', vergaderjaar 1970-1971, 11 106, nr. 3.
'Voorstel van wet van de heren Geurtsen en Van Schaik tot wijziging van de Wet op de Kansspelen', vergaderjaar 1971-1972, 11 549, nr. 3.
'Vereenvoudiging van de Handelsregisterwet en wijziging van enige andere wetten', vergaderjaar 1994-1995, 23 970, nr. 1.
'Regels omtrent de kamers van koophandel en fabrieken', vergaderjaar 1996-1997, 25 029, nr. 1.
'Brief van de Minister van Economische Zaken inzake de evaluatie Vestigingswet Bedrijven 1954 van 10 september 1999 aan de voorzitter van de Tweede Kamer', vergaderjaar 1998-1999, 26 731, nr. 1.

Archiefbronnen

Bestuursreglement van Kamer van koophandel en fabrieken voor Centraal Gelderland (1998),
Bestuursreglement van Kamer van koophandel Haaglanden (1998),
Bestuursreglement van Kamer van koophandel Rotterdam (1998),
Brief van de staatssecretaris van Economische Zaken aan de besturen van de Kamers van koophandel en fabrieken betreffende bedrijfshuuradviescommissies (7 februari 1980),
Kamer van koophandel Rotterdam, 'notitie bevoegdheden algemeen bestuur en dagelijks bestuur' (19 mei 1998),
Kamer van koophandel Haaglanden, 'Communicatiebeleid Kamer van Koophandel Haaglanden 2000-2004' (Den Haag 2000),
Kamer van koophandel Haaglanden, 'Projectenoverzicht sector beleidsadviesing en regiostimulering' [bijlage bij activiteitenplan 2000] (Den Haag 1999),
Vereniging van Kamers van koophandel en fabrieken in Nederland, 'Jaarplan en Begroting 2000' (Woerden 1999),
Vereniging van Kamers van koophandel en fabrieken in Nederland, 'Meerjarenbeleidsplan 1997- 2000' (Woerden 1996),
Vereniging van Kamers van koophandel en fabrieken in Nederland, 'Plan van aanpak ondernemingsbeurs' (Woerden 2000).

Interviews

12 oktober 2000
dhr. R. van Steveninck, Directeur sector Wetsuitvoering; KvK Haaglanden.
20 oktober 2000
dhr. drs. R.J.J. de Vree, Beleidsmedewerker sector regiostimulering; KvK Haaglanden.
20 oktober 2000
dhr. dr. A.H. Rijkerkerk, Directeur sector regiostimulering; KvK Haaglanden.
25 oktober 2000
mw. mr. E.J.M. van Duijn - ter Bals, o.a. secr. Bedrijfshuuradviescommissie, arbitrage; KvK Haaglanden.
30 oktober 2000
dhr. J. van de Werf, Directeur sector Voorlichting en Advies; KvK Haaglanden.
31 oktober 2000
dhr. M.J. Broekhoven en dhr. C.Th. Bekker, Senior adviseur exportdocumenten; KvK Rotterdam.
3 november 2000
mw. mr. S.M.M. Elderenbosch, Directeur bestuurs- en verenigingszaken VVK.
9 november 2000
dhr. mr. H. Wit, Hoofd exportdocumenten; KvK Amsterdam.
15 november 2000
mw. A. Linkers-Hess, Medewerker marketing en verkoop; KvK Haaglanden.
15 november 2000
dhr. ir. T. Salverda, Beleidsmedewerker crisisbeheersing; ministerie van EZ.
21 november 2000
dhr. L.C.H. van Hoogendorp, Coördinator Middenstandwetten; KvK Haaglanden.
22 november 2000
dhr. drs. G.C. Vaandrager, Directeur internationale handel; KvK Rotterdam.
8 december 2000
mw. A. van Oorschot, Communicatie-adviseur; KvK Haaglanden.

Wet- en regelgeving

Aanwijzing publicatieblad kamers van koophandel en fabrieken (Stcrt. 1997, 249),
Aanwijzing van instanties voor het afgeven van verklaringen ten gebruike voor vestiging in andere EEG-landen (groothandel en tussenpersonen in handel, industrie en ambacht) (Stcrt. 1964, 173),
Aanwijzing van instanties voor het afgeven van verklaringen ten gebruike voor vestiging in andere EEG-landen (be- en verwerkende nijverheid) (Stcrt. 1965, 29),

Aanwijzing van instanties voor het afgeven van verklaringen ten gebruike voor vestiging in andere EEG-landen op het gebied van levensmiddelenindustrie en de vervaardiging van dranken (Stcrt. 1970, 38),
Aanwijzing van instanties voor het afgeven van verklaringen ten gebruike voor vestiging in andere EEG-landen op het gebied van de kleinhandel (Stcrt. 1970, 38),
Aanwijzing van instanties voor het afgeven van verklaringen ten gebruike voor vestiging in andere EEG-landen (horeca- en kampeerbedrijven) (Stcrt. 1970, 38),
Aanwijzing van instanties voor het afgeven van verklaringen van daadwerkelijke uitoefening van werkzaamheden in Nederland voor vestiging in andere EEG-landen met betrekking tot diverse werkzaamheden (ex klasse 01 tot en met 85 CITI) (Stcrt. 1980, 63),
Aanwijzing van instanties voor het afgeven van verklaringen van daadwerkelijke uitoefening van werkzaamheden in Nederland voor vestiging in andere EEG-landen met betrekking tot werkzaamheden, die op ambulante wijze worden verricht (Stcrt. 1980, 63),
Aanwijzingsbesluit economische noodwetgeving (Stb. 1991, 447),
Algemeen uitvoeringsbesluit Vestigingswet bedrijven 1954 (Stb. 1995, 610),
Beschikking tot aanwijzing van instanties voor het afgeven van verklaringen ten behoeve van de vestiging en het vrij verrichten van diensten voor de anders dan in loondienst verrichtte werkzaamheden in andere EEG-landen van bepaalde tussenpersonen op het gebied van het vervoer en van de reisbureaubedrijven (groep 718 CITI) alsmede opslagbedrijven (groep 720 CITI) (Stcrt. 1983, 195),
Besluit afgifte oorsprongverklaringen 1976 (Stb. 1976, 605),
Besluit inhoud en dagtekening akten van colportageovereenkomsten (Stb. 1975, 397),
Besluit personenvervoer (Stb. 1987, 506),
Besluit vakbekwaamheid makelaars in onroerende zaken (Stcrt. 1998, 304),
Burgerlijk Wetboek (boek 2 en 6),
Colportagewet (Stb. 1973, 438),

Distributiewet 1939 (Stb. 1939, 633),
Drank- en Horecawet (Stb. 1964, 386),

Hamsterwet (Stb. 1962, 542),
Handelsnaamwet (Stb. 1954, 410),
Handelsregisterbesluit (Stb. 1997, 417),
Handelsregisterwet 1996 (Stb. 1996, 181),

In- en uitvoerwet (Stb. 1962, 295),
Noodwet voedselvoorziening (Stb. 1962, 566),

Prijzennoodwet (Stb. 1984, 575),

Vestigingsbesluit bedrijven (Stb. 1995, 609),
Vestigingswet bedrijven 1954 (Stb. 1954, 99),
Vorderingswet 1962 (Stb. 1962, 587),

Wet op de formeel buitenlandse vennootschappen (Stb. 1997, 697),
Wet op de Kamers van koophandel en fabrieken 1997 (Stb. 1997, 783),
Wet op de kansspelen (Stb. 1964, 483),
Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (boek 4),
Wetboek van Koophandel.